

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Mezinárodní obchod Austrálie s ASEAN

Pavel Hendrych

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Pavel Hendrych

Provoz a ekonomika

Název práce

Mezinárodní obchod Austrálie s ASEAN

Název anglicky

Australia's international trade with ASEAN

Cíle práce

Cílem práce je provést analýzu mezinárodního obchodu. Cílem práce je provést analýzu zahraničně-obchodních vztahů.

Metodika

V práci budou použity deskriptivní a komparativní metody zkoumání. V práci budou vyhodnoceny statistické údaje.

Doporučený rozsah práce

40 – 50 stran

Klíčová slova

Mezinárodní obchod, Ekonomicko-politická situace v regionu, Komparativní výhody, Komoditní struktura, Dohody o volném obchodu

Doporučené zdroje informací

Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade. Australia in brief. 50. vyd. Australia, 2014. ISBN 978-1-74322-161-7

KALÍNSKÁ, Emílie, aj. Mezinárodní obchod (pro 2 MO 301). 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 148 s. ISBN 978-80-245-1299-0.

SVATOŠ, Miroslav, aj. Zahraniční obchod teorie a praxe. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 368 s. ISBN 978-80-247-2708-0.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Mansoor Maitah, Ph.D. et Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 21. 5. 2021

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 02. 11. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Mezinárodní obchod Austrálie s ASEAN" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 12.3.2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu bakalářské práce prof. doc. Ing. Mansooru Maitahovi, Ph.D. et Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi pomohly při zpracování mé bakalářské práce.

Mezinárodní obchod Austrálie s ASEAN

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá mezinárodním obchodem mezi Austrálií a ASEAN (Sdružení národů jihovýchodní Asie). Předmětem práce je souhrnná analýza a vyhodnocení vzájemné obchodní výměny zboží a služeb za vybrané časové období včetně socioekonomické analýzy. Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část práce je zaměřena na vysvětlení pojmů a souvislostí spojených s oblastí mezinárodního obchodu. V praktické části je nejprve analyzován mezinárodní obchod Austrálie, jeho vývoj, teritoriální a komoditní struktura.

Praktická část dále obsahuje analýzu vzájemné obchodní výměny zboží a služeb mezi oběma subjekty se zaměřením na komoditní strukturu vývozu a dovozu a analýzu komparativních výhod. V praktické části jsou analyzovány studentské zahraniční programy a jejich dopad na vzájemné společenské, politické (ekonomické, obchodní a investiční) vztahy.

Klíčová slova: Mezinárodní obchod, Ekonomicko-politická situace v regionu, Komparativní výhody, Komoditní struktura, Dohody o volném obchodu

Australia's international trade with ASEAN

Abstract

The bachelor thesis deals with the international trade between Australia and ASEAN (Association of Southeast Asian Nations). The subject of the bachelor thesis is a summary analysis and the evaluation of mutual trade of goods and services for a selected period of time, including the socio-economic analysis. The bachelor thesis is divided into two parts, the theoretical and the practical ones. The theoretical part of the work is focused on the explanation of concepts and contexts associated with the international trade. The practical part analyses the international trade of Australia at first, further its development, the territorial and the commodity structure.

The practical part contains an analysis of mutual trade in goods and services between the two entities, focusing on the commodity structure of exports and imports and an analysis of comparative advantages. The practical part analyses student foreign programs and their impact on mutual social, political and economic (business and investment) relationships.

Keywords: International trade, Political and economic situation in the region, Comparative advantages, Commodity structure, Free trade agreements

Obsah

1	Úvod	13
2	Cíl práce a metodika	14
2.1	Cíl práce.....	14
2.2	Metodika	14
3	Teorie mezinárodního obchodu	15
3.1	Merkantilismus	16
3.2	Adam Smith – teorie absolutních výhod.....	16
3.3	David Ricardo – teorie komparativních výhod.....	17
3.4	Heckscher-Ohlinův model	18
3.5	Leontievův paradox	18
4	Mezinárodní obchod	19
4.1	Význam mezinárodního obchodu v ekonomice země.....	19
4.1.1	Vznik zahraničního obchodu.....	19
4.1.2	Efektivnost.....	20
4.1.3	Proporcionalita	21
4.1.4	Demonstrativní efekt	21
4.2	Funkce mezinárodního obchodu.....	21
4.2.1	Transformační funkce.....	22
4.2.2	Růstová funkce	22
4.2.3	Transmisní funkce	22
4.3	Rizika mezinárodního obchodu	22
4.3.1	Komerční rizika	23
4.3.2	Tržní riziko	23
4.3.3	Přepravní riziko	24
4.3.4	Kurzové riziko	25
4.3.5	Teritoriální riziko.....	25
5	Mezinárodní přeprava	26
5.1	Dodací podmínky INCOTERMS.....	26
5.1.1	Dodací doložka EXW (EX works = ze závodu).....	27
5.1.2	Dodací doložka FCA (Free carrier = vyplaceně dopravci)	27
5.1.3	Dodací doložka CPT (Carriage paid to = přeprava placena do).....	27
5.1.4	Dodací doložka CIP (Carriage and insurance paid to = přeprava a pojištění placeny do).....	28
5.1.5	DPU (Delivered at place unloaded = s dodáním na místo vykládky).....	28

5.1.6	Dodací doložka DAP (Delivery at place = s dodáním na místo určení)	28
5.1.7	Dodací doložka DDP (Delivery duty paid = s dodáním clo placeno)	29
5.1.8	Dodací doložka FAS (Free alongside ship = vyplaceně k boku lodi)	29
5.1.9	Dodací doložka FOB (Free on board = vyplaceně loď)	29
5.1.10	Dodací doložka CFR (Cost and freight = náklady a přepravné)	30
5.1.11	Dodací doložka CIF (Cost, insurance and freight) - náklady, pojištění a přepravné	30
6	Doprava v mezinárodním obchodě	30
6.1	Mezinárodní silniční doprava	31
6.2	Mezinárodní železniční doprava	31
6.3	Letecká doprava pro mezinárodní obchod	32
6.4	Námořní nákladní doprava pro mezinárodní obchod	32
6.4.1	Liniová námořní doprava	33
6.4.2	Trampová námořní doprava	33
6.4.3	Mezinárodní říční doprava	34
6.5	Mezinárodní potrubní přeprava	34
7	Vymezení světové ekonomiky	34
7.1	Nadnárodní organizace mezinárodního obchodu	34
7.2	WTO	35
8	Vlastní práce	37
8.1	Vývoj vztahů Austrálie s ASEAN a jejich cíle	37
8.2	Vývoj zahraničního obchodu Austrálie s ASEAN	39
8.3	Komoditní struktura obchodu Austrálie s ASEAN	43
8.4	Zahraniční investice	46
8.5	Teritoriální struktura obchodu Austrálie s ASEAN	49
8.6	Komparativní výhody Austrálie	52
8.7	Komparativní výhody ASEAN	54
8.8	Dohody o volném obchodě (FTA)	55
8.9	Ekonomicko-politická situace v regionu	57
9	Závěr	60
10	Seznam použitých zdrojů	63

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj exportu Austrálie do ASEAN, 2015-2020, v mld. USD	39
Tabulka 2: Vývoj importu Austrálie z ASEAN, 2015-2020, v mld. USD	40
Tabulka 3: Vývoj obousměrného obchodu Austrálie a ASEAN, 2015-2020, v mld. USD	41
Tabulka 4: Obchodní bilance Austrálie a ASEAN, v letech 2015-2020, v milionech USD	42
Tabulka 5: Australský import zboží v letech 2017–2018–2019, v milionech USD	46
Tabulka 6: Australský vývoz zboží a služeb do ASEAN (v milionech USD)	50
Tabulka 7: Australský dovoz zboží a služeb z ASEAN (v milionech USD)	51
Tabulka 8: Australské mnohostranné dohody o volném obchodu s ASEAN	57
Tabulka 9: Počet zahraničních studentů v Austrálii v roce 2019	58

Seznam grafů

Graf 2: 10 největších vývozu zboží z Austrálie do ASEAN, 2018	44
Graf 3: 10 největších vývozu služeb z Austrálie do ASEAN, 2018	45
Graf 4: Zahraniční investice v ASEAN z Austrálie, v mld. dolarů	47
Graf 5: Zahraniční investice v Austrálii z ASEAN, v mld. dolarů	48
Graf 6: Vývoj zahraničních studentů v Austrálii	59

Seznam použitých zkratk

ASEAN – Sdružení států jihovýchodní Asie

WTO – Světová obchodní organizace

GATT – Všeobecná dohoda o clech a obchodu

OSN – Organizace spojených národů

IMF – Mezinárodní měnový fond

ICC – Mezinárodní obchodní komora

INCOTERMS – Mezinárodní obchodní podmínky

SME – Malé a střední podniky

RCEP – Regionální ekonomické partnerství

1 Úvod

Mezinárodní obchod a celkově mezinárodní vztahy hrají velmi důležitou roli a jsou součástí každého hospodářství. Důležitost mezinárodního obchodu se projevuje v rozdílných přírodních, klimatických a výrobních podmínkách. Dále se projevuje v dostupnosti přírodních zdrojů, v rozmanitosti spotřebitelského vkusu a rozdílné specializaci zemí. Tyto aspekty předurčují efektivnost výroby, která je spojena s rozdílnými výrobními náklady jednotlivých zemí. Mezinárodní obchod umožňuje zemím specializovat se na takový druh zboží, jehož výroba je levnější a snadnější pro danou zemi než pro ostatní země. Zároveň je importní země schopna poptávat levněji takový druh zboží, který by pro ni v daných podmínkách byl velmi nákladný, nebo by nebylo možné jej vůbec vyrobit. V současné době globalizace a celosvětové pandemie má mezinárodní obchod prominentní postavení a jeho význam neustále roste. Liberalizace a globalizace pomáhá mezinárodnímu obchodu k vyšší intenzitě a objemu mezi státy. Pro vyspělé země se stávají země rozvojové klíčovými obchodními partnery.

Úvodní kapitoly bakalářské práce jsou věnovány teoretickému přiblížení dané problematiky. Jsou zde uvedeny důležité charakteristiky mezinárodního obchodu, které jsou klíčové pro fungování mezinárodního obchodu a mezinárodních vztahů. Dále jsou v práci uvedeny obecné funkce mezinárodního obchodu, typická specifika a význam mezinárodního obchodu.

Druhá část se zabývá mezinárodním obchodem mezi Austrálií a Sdružením národů jihovýchodní Asie (ASEAN). V této části jsou použity deskriptivní a komparativní metody zkoumání, dále jsou vyhodnoceny statistické údaje. Práce analyzuje teritoriální a komoditní strukturu mezi těmito dvěma subjekty, věnuje se mezinárodním smlouvám o volném obchodě a v neposlední řadě analyzuje ekonomicko-politickou situaci v tomto regionu.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je provést analýzu mezinárodního obchodu mezi Austrálií a ASEAN za určité časové období. Cílem práce je analyzovat komoditní a teritoriální strukturu mezi těmito subjekty.

2.2 Metodika

Metodika vypracování bakalářské práce je založena na využívání deskriptivních a komparativních metod zkoumání, práce dále vyhodnocuje a zkoumá statistické údaje.

Teoretická část bakalářské práce vychází ze studia odborných literárních zdrojů určených k tématu a z odborných konzultací. Na základě získaných informací jsou vysvětleny základní principy, funkce a celkový význam mezinárodního obchodu.

Praktická část analyzuje stav mezinárodního obchodu mezi Austrálií a ASEAN především z veřejně dostupných dat Ministerstva průmyslu a obchodu Austrálie.

3 Teorie mezinárodního obchodu

Vědecké studie o mezinárodním obchodu existovaly již v průběhu 17. století, kdy převládalo merkantilistické ekonomické myšlení. Nová ekonomická kategorie, zvaná mezinárodní hospodářství, případně vnější ekonomické vztahy, se vyznačuje novou ekonomickou kvalitou v ekonomickém vývoji a odráží v sobě soubor národních hospodářských ekonomik ve složité závislosti a vzájemném působení. Za základní předpoklad vzniku vnějších mezinárodních vztahů a vůbec fungování mezinárodního trhu lze označit mezinárodní ekonomickou spolupráci a mezinárodní dělbu práce. Význam a intenzita vnějších ekonomických vztahů se umocňuje v závislosti na vyspělosti jednotlivých ekonomik daných zemí. (Svatoš, 2009)

Vztahy mezinárodního hospodářství jsou nejenom spojujícími prvky jednotlivých ekonomik a jejich subjektů, ale i propojujícím faktorem dílčích celků v mezinárodním hospodářství a jsou rozhodující organickou součástí mezinárodní ekonomiky.

(Svatoš, 2009)

Obsah těchto vztahů mezinárodního hospodářství se dá charakterizovat následujícími prvky:

- mezinárodní směna zboží
- vývoz a dovoz
- měnové a úvěrové transakce
- mezinárodní pohyb kapitálu a pracovních sil

Myšlení ekonomického charakteru zaznamenáváme již u Aristotela a návazně v pokračování středověkých scholastiků. Pravděpodobně za první systematické ekonomické myslitele lze označit tzv. merkantilisty ve století 17. a 18. s cílem podpořit ekonomickou a vojenskou sílu v době vznikajících národů, jejich expanze i budování impérií. Merkantilisté, hlásající myšlenku národních zájmů, se těšili největšímu vlivu v Anglii a ve Francii a kladli podporu protekcionistickým opatřením s obhajobou hromadění stříbra a zlata (např. David Hume). Na přelomu 18. a 19. století dochází k novému pohledu na zahraničněobchodní směnu v podobě učení anglických klasiků – Adama Smithe, Davida Ricarda a později Johna Stuarta Milla. Současný mezinárodní

obchod a jeho význam se vyvíjel zejména v minulém století. Mezinárodní obchod lze charakterizovat jako výměnu zboží a služeb mezi státy. Jedná se o činnosti různých subjektů (vlády nebo jednotlivce). Mezinárodní obchod, ve většině zemí světa, tvoří významný podíl na HDP, tedy hrubém domácím produktu. (Svatoš, 2009)

3.1 Merkantilismus

Merkantilismus je ekonomický myšlenkový směr ekonomů v 15.-18. století zaměřený na aktivní zásahy státu do ekonomických aktivit jeho zahraničních vztahů. Základní myšlenkou merkantilismu je, že bohatství státu vzniká v oblasti obchodu, jeho výše je dána nahromaděným objemem drahých kovů a peněz. Země dosahuje bohatství dvěma způsoby. Prvním způsobem je těžení drahých kovů, druhým způsobem země dosahuje bohatství svou aktivní obchodní bilancí. Ekonomika a obchod jsou koncipovány jako hra s nulovým součtem, to znamená, že zisk jednoho účastníka je ztrátou druhého). (Civín, 2020)

Za jednoho z nejvýznamnějšího představitelů a zakladatelů merkantilismu se považuje Thomas, Mun usilující o teorii vytváření státních zásob zlata, která jsou hlavním měřítkem bohatství daného hospodářství, a který podporoval výhodnost reexportů. Reexport je proces, kdy stát doveze surovinu, v domácích podmínkách ji zpracuje a poté ji vyveze již v podobě hotových výrobků. Dalšími významnými představiteli merkantilismu jsou Antonine de Montcheretien a William Stafford. (Civín, 2020)

3.2 Adam Smith – teorie absolutních výhod

Adam Smith ve své knize „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“, která je považována v politické ekonomii za zrod moderní ekonomie, v roce 1776 zpochybnil vedoucí postavení teorie obchodu tehdejší doby (merkantilismu). Smith v této knize pospal novou teorii obchodu, kterou nazval jako teorii absolutních výhod obchodu. Tato teorie se zabývá schopností vyrábět zboží efektivněji než v zahraničí. Podle Smithe by mezinárodní obchod neměl být omezován zásahy politiky a jejími zákony. Myšlenkou Smithe bylo nechat volně plynout obchod na základě tržní síly. (Kubišta, 2009)

Svou teorii vysvětluje v hypotetickém světě dvou zemí. Jedna země je schopna produkovat zboží levněji a rychleji než druhá země, má tato země absolutní výhodu. Tato země se může specializovat na výrobu těch výrobků, kde má tuto výhodu.

Díky této specializaci jsou země schopné zefektivnit vlastní výrobu, zrychlit výrobu a navýšit produkované množství výrobků. (Civín, 2020)

Dle teorie Smithe, se vzrůstající efektivitou produkce, budou všechny zúčastněné strany profitovat a tím bude podporován mezinárodní obchod. Smith vnímá bohatství národa zejména v kvalitě životní úrovně rezidentů, nikoliv v bohatství založeném na základě rezerv drahých kovů. Nejvýznamnější Smithův přínos v oblasti ekonomických analýz je teorie tržního mechanismu, který je charakterizován jako samoregulující se řád s důrazem na skutečnost, že cenový systém dá řád a automatickou organizaci chování lidí bez zásahu centrálního řízení a že trh vyřeší všechny problémy. (Kubišta, 2009)

3.3 David Ricardo – teorie komparativních výhod

David Ricardo byl fascinován dílem Adama Smithe, ale zároveň v něm viděl nedostatky a mezery v jeho makroekonomických pojednáních. (Civín, 2020)

Proslavil se dílem Zásady politické ekonomie a zdanění (Principles of Political Economy and Taxation) z roku 1817 a zásadně ovlivnil ekonomický vývoj státních aparátů. Zabýval se rozdělováním národního produktu mezi hlavní třídy ve společnosti. (Kubišta, 2009)

Problém teorie absolutních výhod existuje v tom, že některé země jsou lepšími producenty více produktů, a proto mají výhodu ve více oblastech. To samé platí také obráceně, kdy by daná země nemusela mít žádné absolutní výhody, kvůli kterým by byla omezena její schopnost obchodování. (Civín, 2020)

David Ricardo tuto teorii napravil a v roce 1817 představil teorii komparativních výhod. David Ricardo rozvinul teorii absolutních výhod Adama Smithe a dospěl k závěru, že obchod je prospěšný pro každou ze dvou zemí, i přes skutečnost, že ani jedna z nich nemá absolutní výhodu při výrobě specifického zboží. (Kubišta, 2009)

Podle principu absolutních výhod, pokud země není schopna produkovat produkt efektivněji než konkurenční země, ale může tento výrobek vyrábět účinněji a lépe než jiné výrobky, dochází ke komparativní výhodě. Rozdíl mezi těmito teoriemi je ten, že absolutní výhoda se zaměřuje na absolutní produktivitu, zatímco komparativní výhoda se zaměřuje na diference v relativním výkonu. (Civín, 2020)

3.4 Heckscher-Ohlinův model

Teorie Ricarda ani Smithe nedokázaly pomoc zemím a jednoznačně určit, které produkty by poskytly pro danou zem výhodou v mezinárodním obchodě. Obě dvě teorie pojednávají o tom, že svobodné a otevřené trhy dovedou země a výrobce k rozhodnutí, které produkty mohou produkovat efektivněji. (Civín, 2020)

Na začátku 20. století se dva švédští ekonomové zaměřili nad tím, jak by mohly země získat konkurenční výhodu při produkci výrobků, na které používají výrobní faktory daných zemí a tyto faktory se na území těchto zemí nacházejí v dostatečném množství, nebo mají těchto faktorů dokonce přebytek vůči ostatním zemím. Heckscher a Ohlin založili svou teorii na existenci tří výrobních faktorů, jedná se o práci, půdu a kapitál. Jejich teorie tvrdí, že země bude produkovat a exportovat takové výrobky, které vyžadují takové faktory, které se v zemi nachází ve velkém množství, a proto jsou levnější. Obráceně je tomu u faktorů, kterými země nedisponuje velkým množstvím, jejich zdroje jsou nedostatečné, ale poptávka po nich je v zemi vysoká. Příkladem je Čína a Indie, které disponují výrobním faktorem práce. V těchto zemích se vyskytuje až přebytek levné pracovní síly, v důsledku toho se tyto země staly vyhledávanými místy pro průmysl s vysokým podílem lidské práce (textil). Naopak země, kde je pracovní síla drahá a kapitál ve vysokém množství, se mohou specializovat export a výrobu kapitálově náročnějších výrobků. (Kubišta, 2009)

3.5 Leontievův paradox

V padesátých letech, americký ekonom narozený v Rusku, Vasily V. Leontieff poukázal na skutečnost, kdy Spojené státy disponovali přebytkem kapitálu, že by měli

exportovat více zboží, které je náročné na obsah kapitálu. Jeho studie však narážela na skutečnost, kdy Spojené státy právě zboží tohoto typu spíše dováží. Leontieff předpokládal, že podíl exportovaného kapitálově náročného zboží poroste, a naopak, podíl pracovně náročného zboží bude klesat. Ve své analýze obchodní bilance ale dospěl k závěru, že podíl zboží s vysokým obsahem práce se nesnížil. Dnes je tato analýza známa jako Leontievův paradox, protože byla přesně opakem toho, co se anticipovalo od teorie výrobních faktorů. Desítky let se snažili pomocí různých teorií různí ekonomové vysvětlit dopad tohoto paradoxu. Nicméně dospěli k jedinému závěru, tím bylo, že mezinárodní obchod je ovlivňován tolika faktory, že nemůže být vysvětlen pouze jedinou teorií, navíc se neustále vyvíjí a vyvíjet se bude. (Civín, 2020)

4 Mezinárodního obchod

4.1 Význam mezinárodního obchodu v ekonomice země

4.1.1 Vznik zahraničního obchodu

Každá země je schopná produkovat rozdílné produkty a služby než země ostatní. Je to zapříčiněno na základě přirozeného rozdělení přírodních zdrojů a nerostných surovin na Zemi, dále pak na různých geografických podmínkách, lokalitě jednotlivých zemí na jednotlivých kontinentech a dalších nejrůznějších faktorů, které determinují produkci dané země. Tyto přirozené nerovnosti určují stav, kdy jedna země není schopná stejné produkce jako země druhá a naopak. Právě tato produkce se potom stává předmětem směny mezinárodního obchodu. (Machková, 2002)

Jako příčina mezinárodního obchodu se jeví rozdílné podmínky v produkční oblasti. Jak již byl zmíněno výše, vybavenost země přírodními zdroji, a také klimatickými a geografickými podmínkami determinují a velmi ovlivňují výrobní a spotřební možnosti země. Přirozeně nastává situace, že země není schopná produkce určitého typu výrobku, z důvodu surovinové nedostatečnosti zdroje, tento nedostatečný zdroj se pro tuto zemi stává exportním artiklem. Opačná situace nastává v případě dostatečné surovinové soběstačnosti (země je vybavena nerostnými surovinami), ale země naopak nemá potřebné

prostředky (lidské, zpracovatelské), pro samotné zpracování. V takovém případě tato surovina stává složkou importu. Dalšími důvody může být konkurenceschopnost, rozdíly ve spotřebitelském vkusu nebo saldo mezi výrobou a spotřebou. (Svatoš, 2009)

Při specializaci vybraných produktů jsou země schopně snižovat v průměru své výrobní náklady, to znamená, že s větším objemem výroby mají výrobní náklady klesající tendenci. Pokud mají výrobní náklady klesající tendenci jedná se především o klesající náklady z velkovýroby. (Svatoš, 2009)

Mezinárodní obchod značně využívá konfliktu mezi výrobou a spotřebou. K tomuto konfliktu dochází, když země není schopna uspokojit své vlastní potřeby svou vlastní výrobou, kvůli již výše zmíněným důvodům. Mezinárodní obchod značně podporuje výrobní specializaci firem a zároveň poskytuje rozmanitou strukturu nabídku v jednotlivých zemích. Díky mezinárodnímu obchodu je nabídka na domácím trhu výrazně vyšší, to samá se týká i spotřeby. Specializace pomáhá ekonomice růst a dosahovat lepších ekonomických výsledků. Pro jednotlivé země je mezinárodní obchod ekonomicky výhodnější, než kdyby si jednotlivé země produkovaly potřebné statky sami.

(Svatoš, 2009)

K hodnocení mezinárodního obchodu v ekonomice jednotlivých zemí se užívá několik hledisek (efektivnost, proporcionalita a demonstrativní efekt). (Svatoš, 2009)

4.1.2 Efektivnost

Efektivnost je snaha zaměřit se v exportní politice na ty výrobky, kde země může dosáhnout maximálních úspor práce. Výzkum, vývoj a marketing je poté zaměřen právě na tyto produkty. Nejvyspělejší země světa již před desítkami let zaměřily své proexportní priority pouze na několik oborů. Menší a otevřenější ekonomiky by měly více soustředit síly a klást větší důraz na zvýšení své konkurenceschopnosti v proexportní činnosti. Při správně zvolené produkci v mezinárodním obchodě mají všechny země možnost získat více, než by samotné byly schopná vyprodukovat. Pokud země správně využívá komparativní výhody, je schopná se stejnými náklady zajistit vyšší množství zboží a služeb. (Svatoš, 2009)

4.1.3 Proporcionalita

Mezinárodní obchod způsobuje proporci mezi tím, co je daná země schopná poskytnout a co vlastní a tím, co daná země potřebuje poskytnout, pro pokrytí svých potřeb. (Černošlávková a kol., 2007)

Na světě je velmi málo zemí, které mají dostatečně velký a silný domácí trh a domácí průmyslovou základnu, která je schopná soběstačného vývoje. Země schopné soběstačného vývoje jsou země, které jsou schopny pokrýt potřeby své domácí průmyslové výroby a jejichž surovinová základna je komplexní. Mezi tyto země řadíme USA, Ruskou federaci, dále pak emerging countries jako Čínu nebo Indii. Jedná se o země s vysokým počtem obyvatel a velkou rozlohou svého území. (Černošlávková a kol., 2007)

4.1.4 Demonstrativní efekt

Export každé země demonstruje určitý obraz o stavu a úrovni ekonomiky dané země. Opačně tomu je u importní programu, který znamená způsob řešení daného státu a ukazuje na problém proporcionality. Z programu lze získat informace o stavu dané ekonomiky, o surovinách a výrobcích, které dané zemi schází. (Černošlávková a kol., 2007)

Výhody mezinárodního obchodu lze také spatřovat v tom, že čím větší je vzájemná hospodářská spolupráce dvou zemí, tím jsou celkové vztahy těchto zemí více stabilní. Právě proto bývají vnější ekonomické vztahy označovány jako forma vztahů, která významně podporuje mírovou spolupráci a snižuje riziko možného vojenského konfliktu. Mezinárodní obchod mezi sousedskými zeměmi prohlubuje a buduje kvalitu vzájemných vztahů. Mezinárodní obchod silně pomáhá k růstu vzdělanosti. Obyvatele nutí k studiu jazyků, technických novinek, formám mezinárodní spolupráce nebo národních kulturních specifik. (Svatoš, 2009)

4.2 Funkce mezinárodního obchodu

Když se zaměříme na funkci mezinárodního obchodu v jednotlivých zemích světa, můžeme zde vidět značné rozdíly, které jsou ovlivněny především vyspělostí státu. Mezinárodní obchod má v současné ekonomice mnoho funkcí a úloh, obecně můžeme

charakterizovat několik platných funkcí. Těmi nejhlavnějšími funkce jsou funkce transformační, funkce růstová a funkce transmisní. Jde tedy o demonstraci světových trendů (technického, módního, ...), které mohou stimulačně působit na ekonomický a společenský pokrok. Dalším cíle může být také transfer světových trendů, mohou to být ekologické prvky, využívání nových zdrojů nebo náhrada energetických zdrojů. (Černošlávková a kol., 2007)

4.2.1 Transformační funkce

Transformační funkce je vysvětlována tak, že mezinárodní obchod transformuje strukturu domácí produkce (domácí zdroje) na požadovanou strukturu ve výrobní oblasti vlivem mezinárodního obchodu. (Civín, 2020)

4.2.2 Růstová funkce

Růstová funkce v mezinárodním obchodě vytváří specializovaný profil ekonomiky především v malých ekonomikách. V těchto relativně malých ekonomikách má na národní hospodářství značný vliv export země, a jak jsou její produkty konkurenceschopné na mezinárodním trhu. (Civín, 2020)

4.2.3 Transmisní funkce

Transmisní funkce je považována za vyšší typ působení transformační funkce v mezinárodním obchodě. Transmisní funkce umožňuje přenos informací a stimulů z vnějšího prostředí do domácí ekonomiky. Cílem tohoto procesu je schopnost využívat informace k rozhodování domácích subjektů a optimálně přidělovat zdroje pro zajištění budoucího rozvoje ekonomiky. Adaptabilita ekonomiky je schopnost flexibilně reagovat na změny zahraničních podnětů, které jsou následně přenášeny do ekonomiky. Transmisní funkci je možné chápat jako proces učení ze zahraniční, tento proces je velice dynamický. (Civín, 2020)

4.3 Rizika mezinárodního obchodu

Mezinárodní obchod je spojen velikým množstvím rizik a s neočekávanými vlivy. V mezinárodním obchodě mohou nastat také příznivé podmínky, které nám zajistí lepší

výsledky, než bylo predikováno. Ve většině případů ale nastanou spíše nepříznivé vlivy, které značně mezinárodní obchod komplikují a významně ovlivňují i očekávaný výsledek. Riziko v mezinárodním obchodě nelze odstranit, můžeme se mu v určité míře vyhnout, nebo ho snížit. (Machková, 2002)

4.3.1 Komerční rizika

Na zahraničním trhu mají komerční rizika výrazně silnější charakter a dopady než na trhu vnitřním, je to zapříčiněno především z důvodu rozdílným právních a ekonomických podmínek. Důležitými aspekty jsou také rozdílná mentalita zúčastněných stran a jejich celková mentalita. Mezi komerční rizika, které jsou jedny z nejvíce ovlivňujících mezinárodní obchod, spadají komplikace z nesplněných závazků obchodním partnerem. Komerčním rizikem může být platební neschopnost dlužníka, nepřevzetí zboží odběratelem, nesplnění platebních podmínek, nesplnění podmínek kontraktu nebo odstoupení obchodního partnera od kontraktu. (Machková, 2002)

Komerční rizika lze částečně eliminovat, celkově to ale možně není. Eliminovat komerční rizika je možné na základě správného výběru obchodních partnerů, důležité je na počátku začínajícího kontraktu správně nastavit platební podmínky a v neposlední řadě právně zajistit celkový obchodní vztah. Základním preventivním opatřením je získání co nejvíce informací a referencí o obchodním partnerovi ještě před zahájením obchodní spolupráce. Důležité je také znát stav, v jaké ekonomické kondici se obchodní partner nachází. (Machková, 2002)

4.3.2 Tržní riziko

Tržní riziko podstupují veškeré podnikatelské subjekty, jak v mezinárodním obchodě, tak i subjekty, které svou činnost mají zaměřenou pouze na trhu vnitřním. Existuje mnoho důvodů, kdy se situace na trhu může rychle změnit. Důvody mohou být různé, ale mezi ty nejzákladnější řadíme změnu poptávky a nabídky, sezónnost, uvedení nových technologií na trh nebo prodejní a nákupní politika dodavatelů respektive odběratelů. Kvůli těmto nepředvídatelným událostem může nastat změna ceny. Dalšími následky těchto aspektů může být přebytečné zboží na skladech, u které není cena nijak fixována a může výrazně klesat. V obráceném případě může nastat nedostatek zboží na

skladě a s tím spojená neschopnost zásobovat své odběratele. Vysoká pravděpodobnost nastání těchto neočekávaných událostí se vztahuje nejvíce na dobu uzavření kontraktu a jeho splnění. Aby importéři a exportéři toto riziko co nejvíce eliminovali, nebo ho alespoň zmírnili, provádějí společnosti výzkumy trhu. Následně jsou schopné udržovat správné množství zásob na skladě, aby byly v případě zvýšené poptávky částečně schopné pokrýt potřeby trhu. (Machková, 2002)

4.3.3 Přepavní riziko

Přepavní rizika se týkají především hmotných produktů a zboží. Mnoho operací v mezinárodní přepravě je spojena s přemísťováním zboží, a tudíž i s nutností zajistit nezbytnou přepravu pro realizaci jednotlivých obchodních případů. Jedná se o tradiční obchodní činnost s hmotným zbožím, ale i o dodávky investičních celků.

Je nutné si uvědomit, že daný způsob zajištění mezinárodní přepravy ovlivňuje do jisté míry celkový výsledek jednotlivých obchodních činností, a to v mnohých případech velmi významně, jako například v obchodu se surovinami, u kterých se často jedná o přepravu velkých objemů při značných vzdálenostech. (Machková, 2002)

Přepavní podmínky jednotlivých operací v mezinárodním obchodě se uzavírají v okamžiku dohodnutých kupních smluv v závislosti na charakteru a množství daného zboží. Daný způsob přepravy v mezinárodním obchodě obvykle je v kupní smlouvě dohodnut specifikováním dopravního prostředku a dopravní cesty v závislosti na dodací lhůtu, případně na vzdálenost, ale i dopravně technické možnosti. (Machková, 2002)

Je nutné si uvědomit, že z hlediska přepravních rizik je velmi významná rovněž i sjednaná dodací parita, jejíž podstatou je určení, kdo z obchodních partnerů bude zajišťovat přepravu a hradit náklady jednotlivých úseků. Odpovědnost za škody na přepravovaném zboží nebo materiálu může nést kupující, prodávající, dopravce nebo speditér. Tuto odpovědnost právně ošetřují obchodní doložky Incoterms. Tyto doložky přesně definují, kdo nese odpovědnost za vzniklé škody na zboží a po jakou dobu ji nese. Důležité je zvolit vhodný typ dopravy a pojistit přepravované zboží. Tyto dva aspekty, zejména pojištění, do značné míry jsou schopné eliminovat dopady možných rizik. (Machková, 2002)

Současný trendem je snaha vytváření přepravních modelů umožňující přepravu zboží „door to door“ s cílem zajištění co nejnižších přepravních nákladů v co nejkratším čase, při nejvíce možné šetrné manipulaci s odstraněním překládky a s lepší ochranou zboží před poškozením, především při využití objemových kontejnerů a paletizace. (Machková, 2002)

4.3.4 Kurzové riziko.

Kurzové riziko je spojeno s pohybem kurzu jednotlivých měn. Změny kurzu jsou velmi významné pro mezinárodní obchod, mohou se projevovat kladně i záporně, proto je důležité v nadnárodních společnostech neustále pozorovat vývoj kurzu a náležitě na něj reagovat. Negativní změna kurzu způsobí vyšší náklady pro kupujícího a naopak nižší výnosy pro prodávajícího. Změna kurzu může způsobit i pozitivní změnu, to znamená, že výnosy společnosti budou vyšší, nebo náklady společnosti budou nižší. Změny kurzu neovlivňují pouze nadnárodní společnosti, ovlivňují ale také domácí společnosti, které nakupují materiály a suroviny prodávané v cizí měně. Kurzové riziko se mění (stupňuje se) podle doby od uzavření kontraktu až do jeho finančního plnění, konkrétně jde o transakční riziko. Pro exportéry je největším rizikem, pokud domácí měna vůči měně zahraniční začne posilovat a exportérům se tak začnou snižovat zisky. Oslabuje tím následná konkurenceschopnost na zahraničních trzích. Naopak pro importéry může posilování domácí měny vůči měně zahraniční znamenat značnou výhodu, sníží se jim náklady a zvýší své výnosy. (Machková, 2002)

Omezit negativní dopady ovlivněné pohybem kurzu je možné do určité míry. Společnosti s velkou diverzifikací kontraktů v různých měnách, tedy působící na více trzích, mohou snížit kurzové riziko. Další možností je připočtení kurzového rizika do ceny, to ale může snížit konkurenceschopnost společnosti. (Machková, 2002)

4.3.5 Teritoriální riziko

Teritoriální rizika jsou ovlivňována třemi složkami, jedná se o složku politickou, ekonomickou a teritoriální. Teritoriální rizika mají často negativní dopady na mezinárodní obchod. Vznik těchto rizik je zapříčiněn politickou situací v dané oblasti, přírodními

katastrofami. Mohou vznikat také mimo daný stát, tedy pokud je země ovlivňována z vnějšku, to znamená například uvalení embarga nebo zvýšení cel. (Machková, 2002)

Dopady politicky nestabilních zemí představují pro obchodní vztahy velké a nebezpečná rizika, tato rizika spojená s politickou situací mohou zcela zničit nebo minimálně omezit na určitou dobu obchodní vztahy. V extrémním případě by politická eskalace mohla vést k nepokojům a tím způsobené škody na zboží. Hlavním rizikem, jak riziko mírnit a předcházet mu, je získání informací o jednotlivých zemích. (Machková, 2002)

5 Mezinárodní přeprava

5.1 Dodací podmínky INCOTERMS

Nákup a prodej zboží může být často komplikovaný v mezinárodním obchodním systému. Proto je nezbytné stanovit, kdo ponese odpovědnost. Mezinárodní obchodní komora (ICC) zavedla mezinárodní podmínky obchodu zvané Incoterms, které mají za úkol pomoci vývozu a dovozu zboží. Incoterms (International Commercial Terms) tvoří soubor mezinárodních pravidel pro výklad běžně používaných obchodních doložek v zahraničním obchodě, která jsou závazná až po jejich uvedení v kupní smlouvě. Dodací doložky určují, do jakého okamžiku a místa nese rizika a náklady prodávající, a kde tato rizika a náklady přechází na kupujícího. (Civín, 2021)

Zabývají se vztahy vyplývajícími z kupní smlouvy, povinnostmi při celním odbavení, balení zboží či přebírání dodávky. Přestože Incoterms byly vždy určeny pro mezinárodní obchod, používají se někdy i v rámci smluv při vnitrostátních obchodních transakcích. (Civín, 2021)

První verze pravidel Incoterms, která pochází z roku 1936 se neustále aktualizuje, v současné době jednou za 10 let. Aktualizovaná verze z roku 2020 obsahuje 11 doložek Incoterms. Doložky se dělí do dvou hlavních skupin podle způsobu přepravy:

- podmínky použitelné pro všechny druhy přepravy:
(EXW, CIP, FCA, DAP, DPU, CPT a DOP)
- podmínky použitelné pouze pro námořní a říční přepravu:
(FAS, FOB, CIF, CFR) (Civín, 2021)

5.1.1 Dodací doložka EXW (EX works = ze závodu)

Dodací doložka EXW je nejkratší dodací parita, u které má prodávající minimální povinnosti. Jeho jedinou povinností je dát zboží k dispozici kupujícímu v objektu prodávajícího (ve svém závodě, obchodě, skladě), není tedy zodpovědný ani za jeho nakládku na dopravní prostředky kupujícího. Prodávající nemá povinnost zajistit nakládku zboží, ani potřebné odbavení zboží pro vývoz v případě potřeby. K využívání této doložky by mělo docházet po patřičném zvážení. (Civín, 2021)

5.1.2 Dodací doložka FCA (Free carrier = vyplaceně dopravci)

Prodávající splní své povinnosti dodáním celně odbaveného zboží pro vývoz dopravci, kterého určil kupující, na sjednané místo, kde současně přechází náklady a rizika na kupujícího. (Civín, 2021)

Toto místo dodání je rozhodující pro určení odpovědnosti za nakládku zboží. Pokud dochází k dodávce v místě objektu prodávajícího, zodpovídá za nakládku prodávající. Pokud ale k dodávce dochází v jakémkoli jiném místě, prodávající za nakládku odpovědný není. V případě, že kupující jmenuje k převzetí zboží jinou osobu než dopravce, splní prodávající své povinnosti dodáním zboží této osobě. (Civín, 2021)

Pravidlo FCA požaduje, pokud to přichází v úvahu, aby prodávající celně odbavil zboží pro vývoz. Prodávající však nemá žádnou povinnost, pokud jde o celní odbavení zboží v dovozu anebo pokud jde o úhradu dovozního cla anebo provést jakékoliv celní formality v dovozu. (Civín, 2021)

5.1.3 Dodací doložka CPT (Carriage paid to = přeprava placena do)

Prodávající je povinen zajistit přepravu zboží, celní odbavení zboží pro vývoz v případě potřeby, nikoliv však pro dovoz zboží a předat zboží dopravci ve stanoveném místě. Současně prodávající hradí přepravné až do místa určení. Prodávající splní svůj závazek tím, že předá zboží zvolenému dopravci. Toto pravidlo má dva kritické body, riziko a náklady přecházejí ve dvou různých místech. (Civín, 2021)

5.1.4 Dodací doložka CIP (Carriage and insurance paid to = přeprava a pojištění placeny do)

Doložka CIP je podobná jako doložka CPT, rozdíl je v přepravním pojištění, které musí na vlastní náklady obstarat prodávající. Toto pojištění kryje rizika od bodu dodání až do jmenovaného místa určení. Pojištění musí být sjednáno u pojišťovny dobré pověsti a prodávající je povinen předat kupujícímu pojistku či jiný doklad potvrzující pojistné krytí, jež opravňuje kupujícího nebo jinou zainteresovanou osobu nárokovat náhradu škody u pojišťovny (pojistitele). Pokud není dohodnuto jinak, pojistí prodávající zboží v souladu s minimálním rozsahem pojistného krytí. Zboží má být pojištěno minimálně tak, aby krylo cenu sjednanou v kupní smlouvě zvýšenou o 10 % (tj. na 110 %) a pojistka má být sjednána v měně kontraktu. Využití doložky je vhodné u moderních způsobů přepravy, např. u kontejnerové nebo roll-on/roll-off. (Civín, 2021)

5.1.5 DPU (Delivered at place unloaded = s dodáním na místo vykládky)

Tato parita existuje od verze Incoterms z roku 2020. Doložka DAT (delivered at terminal) byla přejmenována na DPU a rozdíl je v tom, že vykládka může proběhnout na jakémkoliv místě, ne jenom v místě terminálu. Prodávající stejně jako u DAP nese náklady a rizika do místa určení, navíc ale zajišťuje a hradí vykládku. (Civín, 2021)

5.1.6 Dodací doložka DAP (Delivery at place = s dodáním na místo určení)

Doložka je určena pro všechny druhy přepravy včetně přepravy kombinované. Výlohy a rizika přecházejí z prodávajícího na kupujícího ve sjednaném místě. Prodávající splní dodání zboží v momentě jeho předání kupujícímu na příchozím dopravním prostředku a připravené k vykládce. Náklady spojené s vykládkou zboží nese kupující. Pokud ale byly v přepravní smlouvě zahrnuty i náklady spojené s vykládkou zboží v místě určení, není prodávající oprávněn požadovat úhradu těchto nákladů od kupujícího. Kupující obstarává veškeré formality související s dovozem zboží. (Civín, 2021)

5.1.7 Dodací doložka DDP (Delivery duty paid = s dodáním clo placeno)

Jedná se o nejdelší dodací paritu, která obsahuje maximální závazek ze strany prodávajícího. Proávající nese výlohy a rizika až do určeného místa v zemi dovozu. Proávající splní dodání v momentě předání zboží kupujícímu na příchozím dopravním prostředku připravené k vykládce. Dále musí zajistit uhrazení odbavení zboží pro dovoz, to znamená, že vyřizuje a platí celní formality, hradí clo, daň z přidané hodnoty a další daně a případné další poplatky spojené s dovozem do země určení. Použití této doložky je riskantní při obchodování se zeměmi, kde je proclívání problematické a časově náročné. Tato doložka by neměla být používána, pokud by prodávající nebyl schopen obdržet dovozní licenci. (Civín, 2021)

5.1.8 Dodací doložka FAS (Free alongside ship = vyplaceně k boku lodi)

Proávající splní své povinnosti dodáním zboží k boku lodi v ujednaném přístavu nakládky. Doložka uvádí také možnost, aby prodávající zajistil, že zboží bude odesláno do místa určení sjednaného v kupní smlouvě. Pravidlo FAS vyžaduje, aby prodávající celně odbavil zboží pro vývoz, pokud to přichází v úvahu. Proávající nemá žádnou povinnost celně odbavit zboží v dovozu, nebo hradit dovozní clo. Možnost zajistit neboli obstarat dodávku umožňuje obchodovat se zbožím i během námořní dopravy, což je obvyklé zejména při obchodování s hromadným zbožím. Pokud je zboží přepravováno v kontejneru, je vhodnější využít doložku FCA. Za celní odbavení a vyřízení veškerých formalit spojených s vývozem zodpovídá prodávající. Kupující určuje loď a nese veškeré náklady a rizika od okamžiku dodání zboží k boku lodi v ujednaném přístavu. (Civín, 2021)

5.1.9 Dodací doložka FOB (Free on board = vyplaceně lodí)

Jedna z nejstarších doložek používaná u námořní a říční přepravy, u které je nakládka a vykládka zabezpečována pomocí jeřábu. Proávající splní své povinnosti v okamžiku dodání zboží na palubu lodi v přístavu nakládky, anebo tím, že obstará, že takto dodané zboží bude odesláno do místa určení sjednaného v kupní smlouvě. Proávající je u doložky FOB povinen dodat zboží na palubu lodi v přístavu nakládky a vybavit odbavení zboží pro vývoz. Kupující vybírá loď a hradí námořní přepravné. Pro moderní způsoby

přepravy, například kontejnerovou, je vhodnější použít dodací paritu FCA (Free carrier). (Civín, 2021)

5.1.10 Dodací doložka CFR (Cost and freight = náklady a přepravné)

U této doložky přecházejí rizika na kupujícího v jiném místě než výlohy. Rizika přecházejí stejně jako u FOB v přístavu nakládky dodáním na palubu lodi, výlohy ale až v přístavu určení. Pokud strany kupní smlouvy nemají v úmyslu využít tradiční lodní dopravu, u které zboží přechází přes zábradlí lodi za pomoci jeřábů, ale moderní způsoby přepravy, například kontejnerovou nebo roll-on/roll-off, je pro ně vhodnější použít dodací paritu CPT. (Civín, 2021)

5.1.11 Dodací doložka CIF (Cost, insurance and freight) - náklady, pojištění a přepravné

Výlohy a rizika přecházejí stejně jako u doložky CFR, rizika tedy přecházejí v přístavu nakládky dodáním na palubu lodi a výlohy až v přístavu určení. Navíc je u této doložky prodávající povinen obstarat na vlastní náklady přepravní pojištění. To musí být sjednáno u pojišťovny dobré pověsti a prodávající je povinen předat kupujícímu pojistku nebo jiný doklad potvrzující pojistné krytí, které opravňuje kupujícího nebo jinou zainteresovanou osobu nárokovat škody přímo u pojišťovny. Zboží má být pojištěno minimálně tak, aby krylo cenu sjednanou v kupní smlouvě zvýšenou o 10 % a pojistka má být sjednána v měně kontraktu. (Civín, 2021)

6 Doprava v mezinárodním obchodě

Doprava je neodmyslitelnou součástí mezinárodního obchodu, která umožňuje výrobcům a spotřebitelům překonávat geografické hranice mezi místem výroby a místem spotřeby produktu. Doprava a následná distribuce zboží mají v mezinárodním obchodě významnou roli. Velmi důležité je zvolit správnou volbu přepravy, to znamená, aby doprava zboží nebo materiálu byla adekvátní jejímu obsahu a byla uplatněna nákladová

efektivnost. Rozhodování účastníku obchodní transakce o správném zvolení typu dopravy je determinováno několika faktory. Záleží zde na požadavcích importéra, důležitá je také cílová destinace, spolehlivost dopravy, doba doručení, doba přepravy a její rychlost nebo druh a velikost zboží. Zboží je možné přepravovat vzduchem, po zemi, na vodě a potrubím. Mezi těmito faktory ovlivňující mezinárodní přepravu je významnější faktor velikosti a tvaru produktu. (Civín, 2021)

Do mezinárodní přepravy je také možné některé logistické operace, které se týkají procesu přemístování zboží. Logistické operace spojené s přemístováním jsou nakládka, vykládka, překládka, meziskladování, vyřizování proclení zboží a pojištění. Z ekonomického hlediska se jedná o užitnou přidanou hodnotu dopravy. (Civín, 2021)

6.1 Mezinárodní silniční doprava

V současné době se nejrychleji rozvíjí právě silniční přeprava. Její předností je rychlost, flexibilita, dostupnost a mobilita. Mezinárodní silniční přeprava se významně podílí na celkovém objemu přeprav. (Kalínská a kol., 2010)

Silniční doprava je mnohdy cenově výhodnější než železniční, nutno však upozornit na to, že v nákladech na silniční dopravu nejsou započteny externí náklady, které zohledňují celospolečenské výdaje na nehody, zatížení hlukem, zatížení ovzduší zplodinami, prachem a klimatickými plyny. (Kalínská a kol., 2010)

6.2 Mezinárodní železniční doprava

Výhodou mezinárodní železniční přepravy je pravidelnost, rychlost a relativní nezávislost na povětrnostních podmínkách. (Kalínská a kol., 2010)

Železniční přeprava je využívána pro vnitrokontinentální přepravu zboží z námořních přístavů, ale i v dálkových přepravách u netradičních dopravních spojení s cílem snížit celkové náklady na přepravu, ale i zkracovat samotnou dobu přepravy – příkladem může být „hedvábná stezka“ mezi Čínou a Evropou. (Kalínská a kol., 2010)

Na druhé straně podíl železniční nákladové přepravy zboží na celkovém objemu přeprav se v České republice neustále snižuje, i když ve srovnání s podílem některých zemích EU zůstává i nadále poměrně vysoký. (Kalínská a kol., 2010)

6.3 Letecká doprava pro mezinárodní obchod

Podíl letecké přepravy na celkové přepravě je podstatně nižší a používá se spíše výjimečně ve srovnání ostatními druhy. (Civín, 2021)

Výhodou letecké přepravy je její rychlost, případně i bezpečnost, ovšem nevýhodou zůstává vyšší cena leteckého přepravného. Letecká doprava se člení na pravidelnou linkovou a nepravidelnou přepravu, při pravidelné přepravě jsou využívány nákladní prostory letadel pro pasažéry. Nepravidelná letecká přeprava, neboli charterová využívá pro přepravu zboží specializovaná letadla, tzv. cargo letadel. Tato letadla mají vyhrazen celý prostor pro zboží. (Civín, 2021)

6.4 Námořní nákladní doprava pro mezinárodní obchod

Neustálý technický rozvoj přináší i zdokonalování dopravních prostředků, navigačních systémů, snižování emisí, rozšiřování kapacit přístavů a zajišťování „door to door“ přepravy. (Civín, 2021)

Významné jsou rovněž trajektová spojení a kapacity lodního systému

Ro-Ro (Roll on – Roll off) usnadňující přepravu dopravních prostředků nebo kontejnerů na speciálních podvozcích. Velký význam mají i plavidla určená přepravě kusového zboží (bulk carrier) a rovněž kontejnerová plavidla (container vessel). (Civín, 2021)

Mezinárodní námořní přeprava se člení podle:

- a) provozního uspořádání na
 - liniovou námořní přepravu
 - trampovou námořní přepravu
- b) smluvního zajištění
 - smlouva o přepravě (contract of carriage, bill of lading)
 - smlouva o nájmu (charter party)

- c) technologické přepravy
 - námořní doprava hromadných nákladů (forma tankerů)
 - doprava kusového zboží
 - doprava speciálních druhů zboží (zvířata, chladírenská, Ro-Ro)
 - kontejnerová doprava

6.4.1 Liniová námořní doprava

Liniová námořní přeprava je pravidelnou dopravou dle pevného jízdního řádu mezi stanovenými přístavy, přičemž na každé lince je provozováno více. (Kalínská a kol., 2010)

Při přepravě zboží linkovou plavbou je nejpoužívanějším přepravním dokumentem tzv. konosament (bill of lading – B/L) a zastává 3 funkce (Kalínská a kol., 2010):

- a) je to obchodovatelný cenný papír, jehož převodem dochází k převodu vlastnictví ke zboží a převodu práv a povinností z přepravní smlouvy
- b) je důkazem o uzavření přepravní smlouvy (ovšem sám není smlouvou)
- c) slouží jako potvrzení převzetí zboží přepravcem a tvoří nárok oprávněného vůči dopravci na vydání zboží

6.4.2 Trampová námořní doprava

Trampovou přepravou se přepravuje především hromadný náklad, který zaujímá celý lodní prostor (bulk cargo). Na rozdíl od liniové přepravy je trampová přeprava provozována bez přesně vymezené přepravní oblasti. Je využívána např. při přepravě zemního plynu, ropy, fosfátů, rud, obilí, železného šrotu a dalších. (Civín, 2021)

6.4.3 Mezinárodní říční doprava

Mezinárodní říční doprava patří mezi nejstarší formy dopravy a je členěna jako námořní přeprava na liniovou a charterovou, tedy pravidelnou a nepravidelnou přepravu zboží. (Civín, 2021)

Vodní doprava nabízí nízké přepravní tarify a je důležitá pro konkurenceschopnost domácích exportérů a pro cenu zboží pro domácí konečné spotřebitele. Výhodou říční přepravy jsou hlavně její provozní náklady a především ekologičnost oproti jiným druhům dopravy. Mezi nevýhody říční dopravy patří flexibilita a rychlost. (Civín, 2021)

6.5 Mezinárodní potrubní přeprava

Tento druh přepravy zajišťuje velmi efektivně přemístění paliva a suroviny s minimálními náklady bez závislosti na povětrnostních podmínkách. Na druhou stranu výstavba ropovodů a plynovodů je spojena s vysokými investičními náklady. (Civín, 2021)

7 Vymezení světové ekonomiky

7.1 Nadnárodní organizace mezinárodního obchodu

Nadnárodní vládní organizace mezinárodního obchodu vznikají na základě mezinárodních úmluv a sdružení států. Nadnárodní organizace vlastními orgány a pod vlastním jménem plní stanovené cíle a úkoly. Existují také, mimo vládních organizací, mezinárodní organizace nevládní. Tyto nevládní organizace nemají právní subjektivitu a jedná se o sdružení právnických nebo soukromých osob z celého světa. (Kučera, 2003)

Úloha mezinárodních organizací hraje klíčovou roli v mezinárodním obchodě, definuje jasně stanovená pravidla, kodexy a doporučení pro realizaci mezinárodního obchodu. Mezinárodní organizace byly založeny pro podporu mezinárodního obchodu. Podporují ho třeba tím, že regulují přístup na zahraniční trhy nebo řeší obchodní spory. (Kučera, 2003)

7.2 WTO

Světová obchodní organizace (WTO – World Trade Organization) je mezinárodní instituce zabývající se vzájemnými obchodními vztahy svých členských států. Tyto členské státy, jejichž počet se neustále mění (v roce 2018 164 členů), se podílejí téměř z 90 % na celkovém zahraničním obchodu. Úkolem Světové obchodní organizace je podpora rozvoje mezinárodního obchodního systému v rámci globální ekonomiky. (Kalínská a kol., 2010)

Činnost WTO vychází z dohod, které byly dojednány v rámci Uruguayského kola GATT (General Agreement on Tariffs and Trade – všeobecná dohoda o clech a obchodu), které probíhalo mezi lety 1986 až 1994 a zúčastnilo se ho celkem 123 států. Členské státy se zavázaly dodržovat tyto dohody, které se staly právním základem a pravidly pro mezinárodní obchod. Hlavním úkolem WTO je kontrola dodržování vyjednaných dohod a podpora jejich naplňování v praxi. WTO působí dále jako fórum pro jednání o obchodních pravidlech a slouží k řešení sporů mezi jednotlivými členskými státy. (Svatoš, 2009)

Cílem WTO je vybudovat univerzální mezinárodní právní systém, který by zajišťoval plnění přijatých principů a pravidel. Dalším hlavním cílem WTO je dosažení absolutní liberalizace mezinárodních obchodních vztahů. (Svatoš, 2009)

Základním principem během jednání WTO je obchod bez diskriminace, to znamená, že všechny členské země WTO jsou si během jednání rovny. Obchod bez diskriminace zajišťují doložky nejvyšších výhod a národní zacházení. Národním zacházením je myšleno, že nejsou činěny žádné rozdíly mezi dodavateli zahraničními ani dodavateli domácími. K principu uvolňování obchodu dochází postupně na základě neustálých jednání, v budoucnu se dá předpokládat vyšší míra liberálního obchodu. Spravedlivé hospodářské soutěže je možné dosáhnout, pokud budou odstraněny praktiky poškozující mezinárodní obchod závaznými pravidly nastavené WTO. (Kalínská a kol., 2010))

- Uvolňování obchodu
- Obchod bez diskriminace
- Předvídatelnost

- Spravedlivá hospodářská soutěž
- Rozvojový princip

8 Vlastní práce

8.1 Vývoj vztahů Austrálie s ASEAN a jejich cíle

Společný dialog mezi mezinárodním společenstvím ASEAN a Austrálií započal v roce 1974. Od té doby Austrálie podporuje vizi se společenstvím ASEAN na základě integrovaných společenských i ekonomických pravidel. V roce 2014 se Austrálie a ASEAN formálně staly strategickými partnery na základě vzájemně uznávaných vztahů pro vytváření vzájemné bezpečnosti a prosperity.

ASEAN je jedním ze čtyř největších australských obchodních partnerů představující kolem 15 % celkového obchodu Austrálie v hodnotě 81,7 miliard USD v roce 2020.

Region ASEAN nabízí vzrůstající možnosti s prohloubením integračních vztahů v rámci dohody FTA a se silícími vztahy v oblasti obchodu s potenciálem 637 000 000 obyvatel.

Strategické partnerství mezi ASEAN a Austrálií je zakotveno v tzv. Akčním plánu, založeného v roce 2015 ke 40. výročí vzájemného dialogu mezi ASEAN a Austrálií a zaměřeného na plnění cílů a záměrů ve společném prohlášení vrcholných představitelů jednotlivých členských zemích. Akční plán se obnovuje vždy po 5 letech a zahrnuje následující oblasti spolupráce.

- Politická a bezpečnostní spolupráce
 - politický dialog
 - bezpečnostní spolupráce
 - dohled na dodržování lidských práv
 - námořní spolupráce
 - netradiční bezpečnost a protiteroristické zabezpečení

- ekonomická spolupráce
 - dohoda o volném obchodu mezi ASEAN a Austrálií, cílem je přispění k usnadnění volného obchodu
 - podporovat, propagovat, rozšiřovat a zvyšovat investiční toky a možnosti investic mezi zeměmi ASEAN

- využívat hospodářskou spolupráci s cílem rozšíření podílu ASEAN na celkovém objemu obchodní výměny
 - podpořit spolupráci při vytváření institucionální kapacity a přispívat k udržitelnému rozvoji
 - propagovat a zvyšovat povědomí obchodních možností vytvářených mezi ASEAN a Austrálií s přesahem na bilaterální obchodní a investiční vztahy
 - posílení vztahů mezi vládním a soukromým sektorem se zvláštním zaměřením na středně a malé podniky a obchodní komory
- Regionální ekonomická integrace mezi ASEAN a Austrálií
- pokračovat v rozšiřování spolupráce mezinárodního obchodu
 - sledovat moderní trendy spolupráce v rámci regionální partnerství všeobecné spolupráce
 - podporovat vytváření certifikačního systému za účelem zlepšení obchodu
 - spolupracovat v rámci ekonomicko-výzkumných ústavů
 - pravidelně si vyměňovat dosažené zkušenosti
- Finance
- zjednodušit daňovou i ekonomickou integraci
 - prohloubit finanční spolupráci
 - regionální i globální možnosti dodavatelských řetězců
 - stimulovat expanzi financování obchodu a podporné mechanismy pro SME

Dalšími oblastmi spolupráce jsou segmenty týkající se dopravy, technologie informační komunikace, energetiky a nerostného bohatství, turistiky a zemědělství. Cílem společné spolupráce je iniciativa pro integraci ASEAN, institucionální posílení ASEAN a snížení vývojových rozdílů. Tento cíle se snaží naplňovat pomocí vzdělávání mládeže, sociálně-kulturní spolupráce, veřejného zdravotnictví, rozvoje vědy a nových technologií nebo propojení kultury a sportu.

8.2 Vývoj zahraničního obchodu Austrálie s ASEAN

Austrálie se dlouhodobě řadí mezi největší exportéry na světě, konkrétně se pohybuje mezi dvacátým a dvacátým pátým místem největších globálních exportérů. Pokud zohledníme počet obyvatel Austrálie, jedná se skutečně o silnou a prosperující ekonomiku. Austrálie je schopna dosahovat takových výsledků zejména díky své veliké rozloze a zásobě nerostných surovin.

Z uvedené tabulky vyplývá velmi stabilní a silný podíl australského vývozu do zemí ASEAN v letech 2015–2020 a s celkovým podílem kolem 11-12 % (jak ve zbožových komoditách, tak i ve službách) na celkovém exportu Austrálie se ASEAN řadí mezi 4 největší ekonomická uskupení Austrálie. Tento procentní podíl si země ASEAN udržují i přes určitý výkyv v podobě absolutního snížení v roce 2020, který byl ovlivněn především volatilitou na světovém trhu surovin. V rámci komoditního rozdělení došlo k dočasnému snížení exportu potravinářských komodit a mimo jiné celkový pokles export v roce 2020 byl ovlivněn i v důsledku opatření proti COVID-19.

Tabulka 1: Vývoj exportu Austrálie do ASEAN, 2015-2020, v mld. USD

Rok	Zboží	Služby	Suma	% podíl na exportu
2020	37,5	10,8	48,3	11,1
2019	41,3	13,7	55,0	11,8
2018	37,2	14,4	51,6	11,6
2017	31,2	13,6	44,8	11,3
2016	28,1	11,2	39,3	10,9
2015	29,1	10,6	39,7	11,1

Zdroj: Vlastní výpočet a zpracování tabulky na základě dat z Department of Foreign Affairs and Trade-Australia.

Uvedené srovnání je dokladem velmi stabilního vývoje australského dovozu ze zemí ASEAN v letech 2015–2020 (včetně zboží i služeb) s mírným poklesem podílu pod 16 % na celkovém dovozu Austrálie v roce 2020. I přes faktory (nejistota a těkavost světového trhu vybraných komodit) ovlivněné rovněž restriktivními krátkodobými importními

opatřeními australskou vládou s cílem minimalizovat dopady COVID-19 lze potvrdit značný význam australského dovozu ze zemí ASEAN, který tak představuje zhruba 4% negativní rozdíl v celkové obchodní bilanci Austrálie.

Tabulka 2: Vývoj importu Austrálie z ASEAN, 2015-2020, v mld. USD

Rok	Zboží	Služby	Suma	% podíl na importu
2020	42,3	10,3	52,6	15,4
2019	49,9	17,1	67,0	16,2
2018	50,2	18,8	69,0	16,0
2017	44,5	15,1	59,6	16,1
2016	43,1	13,3	56,4	15,1
2015	44,6	14,1	58,7	15,5

Zdroj: Vlastní výpočet a zpracování tabulky na základě dat z Department of Foreign Affairs and Trade-Australia.

Mezinárodní obchod mezi Austrálií a ASEAN vykazuje za sledované období 2015-2020 zlepšující se vývojovou tendenci, neboť dochází k růstu bilance mezinárodního obchodu. Obchodní bilance v roce 2020 ukazuje, že pandemie COVID-19 neměla zásadní vliv a vývoj obchodu mezi těmito subjekty, dokonce ukazuje pouze minimální dopady.

Australský obousměrný obchod se zbožím a službami rostl ve sledovaných letech silným, ale mírnějším tempem ve srovnání s přechozími lety. Obousměrný obchod těchto zemí zaznamenal v roce 2019 nový rekord, který již nebylo možné atakovat v roce 2020 ze známých důvodů s ohledem na epidemii Covidu-19.

Asie jasně dominuje australskému mezinárodnímu obchodu a výrazný podíl na této obchodní výměně tvoří právě země ASEAN, které se podílí na celkovém zahraničním obchodě Austrálie v intervalu mezi 13 a 14 %. Země ASEAN již dokonce mají větší podíl na oboustranném obchodu s Austrálií, než jak tomu v současnosti je mezi Japonskem a Austrálií.

V roce 2020 obousměrným obchodním tokům Austrálie dominovala Asie s celkovým podílem na trhu 65,2 procenta. Země ASEAN představují pro australský import a export významného obchodního partnera, jehož potenciál podle ekonomických

odhadů bude v budoucích letech ještě významnějším než doposud.¹ Nicméně Čína zůstává nadále hlavním obousměrným obchodním partnerem Austrálie s 28 % podílem obousměrného obchodu v hodnotě přes 250 miliard USD a nic nenasvědčuje tomu, že by se situace měla změnit. Změna by měla obrovské ekonomické dopady nejen na tyto dvě země, a to i přes fakt obchodní války, kterou mezi sebou vedou od roku 2019.² Státy ASEAN nabízejí významné tržní příležitosti pro australské podniky, zejména když se tyto ekonomiky zotavují z COVID-19.

Mezi pět nejlepších obousměrných partnerů Austrálie v roce 2020 patřila Čína, Spojené státy, Japonsko, Korejská republika a tradiční spojenec Spojené království.

Tabulka 3:: Vývoj obousměrného obchodu Austrálie a ASEAN, 2015-2020, v mld. USD

Rok	Zboží	Služby	Suma	% podíl na celkovém oboustranném obchodě
2020	79,8	21,1	100,9	13,3
2019	91,2	30,8	122,0	14,0
2018	87,4	33,2	120,6	13,8
2017	75,7	28,7	104,4	13,7
2016	71,2	24,5	95,7	13,0
2015	73,7	24,7	98,4	13,2

Zdroj: Vlastní výpočet a zpracování tabulky na základě dat z Department of Foreign Affairs and Trade-Australia.

¹ <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/cot-2018-19.pdf>

² <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/trade-and-investment-glance-2021.pdf>

V následující tabulce je uvedena obchodní bilance Austrálie od roku 2015 do roku 2020. Obchodní bilance Austrálie se společenstvím ASEAN je dlouhodobě negativní, to ale neznamená, že by současná stav byl pro Austrálii negativní. Naopak importuje takové služby a zboží, které by na svém území nebyla schopna vyprodukovat, nebo by to pro ni nebylo ekonomicky výhodné. Odráží se zde některé komparativní výhody ASEAN oproti Austrálii. Velký význam a hodnotu na dovozu dovozů má import ropy.

Obchodní bilance, jak již bylo zmíněné je z pohledu Austrálie negativní, je zde ale evidentně vidět trend posledních let, kdy obchodní bilance má klesající tendenci. Výkyv nastal v roce 2020, kdy se zastavila světová ekonomika kvůli epidemii Covidu-19, nicméně z pohledu vývoje australského HDP nebyla jejich ekonomika nijak výrazně zasažena a potvrdila svou sílu a odolnost.³

Tabulka 4: Obchodní bilance Austrálie a ASEAN, v letech 2015-2020, v milionech USD

ASEAN	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brunej	-374	-266	-225	-706	-1 150	-967
Kambodža	-224	-280	-227	-180	-212	-60
Indonésie	-1 846	-938	854	-553	-1 590	1 396
Laos	30	12	14	8	10	-71
Malajsie	-3 051	-2 402	-3 597	-3 871	-553	-1 839
Myanmar	108	140	150	173	158	231
Filipíny	752	990	1 559	1 471	2 151	1 710
Singapur	-3 473	-1 654	-1 413	-2 564	523	4 476
Thajsko	-10 306	-12 191	-11 430	-10 091	-11 694	-10 112
Vietnam	-613	-444	-505	-1 123	362	1 309
Celkem ASEAN	-18 999	-17 034	-14 818	-17 437	-11 996	-3 930

Zdroj: Vlastní zpracování grafu na základě dat z Department of Foreign Affairs and Trade-Australia.

³ <https://www.dfat.gov.au/about-us/publications/trade-statistical-pivot-tables>

8.3 Komoditní struktura obchodu Austrálie s ASEAN

Tradičně nejdůležitějšími položkami celkového australského vývozu jsou primární produkty, jedná se nejvíce o nerostné suroviny, zemědělské suroviny a služby. Co se týká komodit v hotovém vyjádření, nejvíce je vyvážena železná ruda, uhlí a zemní plyn.

Železnou rudou disponuje Austrálie v takovém množství jako nikdo jiný na světě, logicky je tedy železná ruda suverénně největším vývozním artiklem. Od toho se odvíjí i tržní cena, která je nyní vůči Číně, která je na ní vysoce závislá, hodně vysoká.

Australský vývoz do ASEAN odráží rozmanité potřeby regionu. Cestování související se vzděláváním je největším vývozem služeb Austrálie do ASEAN, ropa je největším vývozem zboží.

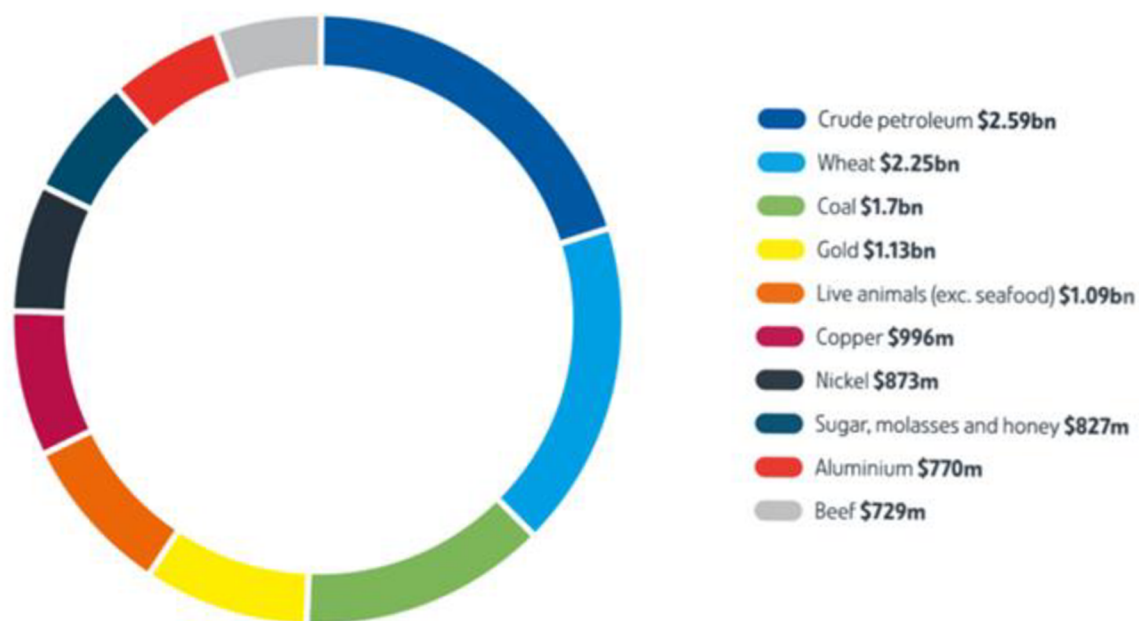
Australský obousměrný obchod s ASEAN v hodnotě 93 miliard dolarů vzrostl za posledních deset let o více než 25 miliard dolarů a nyní převyšuje obchod Austrálie se Spojenými státy a Japonskem.⁴ ASEAN představuje 11,5 % australského vývozu a 16,1 % dovozu. ASEAN byl v letech 2015–2020 největším zdrojem příjmů z vývozu zboží pro australské malé a střední vývozce.

Nejvýznamnějšími zemědělskými produkty jsou hovězí maso, pšenice, víno a vlna. Australská vína mají celosvětově velmi dobrou pověst a jsou značkou zavedenou na zahraničních trzích.

⁴ <https://www.dfat.gov.au/trade/resources/trade-statistics/trade-statistics>

Surová ropa je nejvíce vyváženým artiklem Austrálie do ASEAN, zajímavostí je, že nejvíce importovaným artiklem z ASEAN je také surová ropa, dále pak rafinovaná ropa.

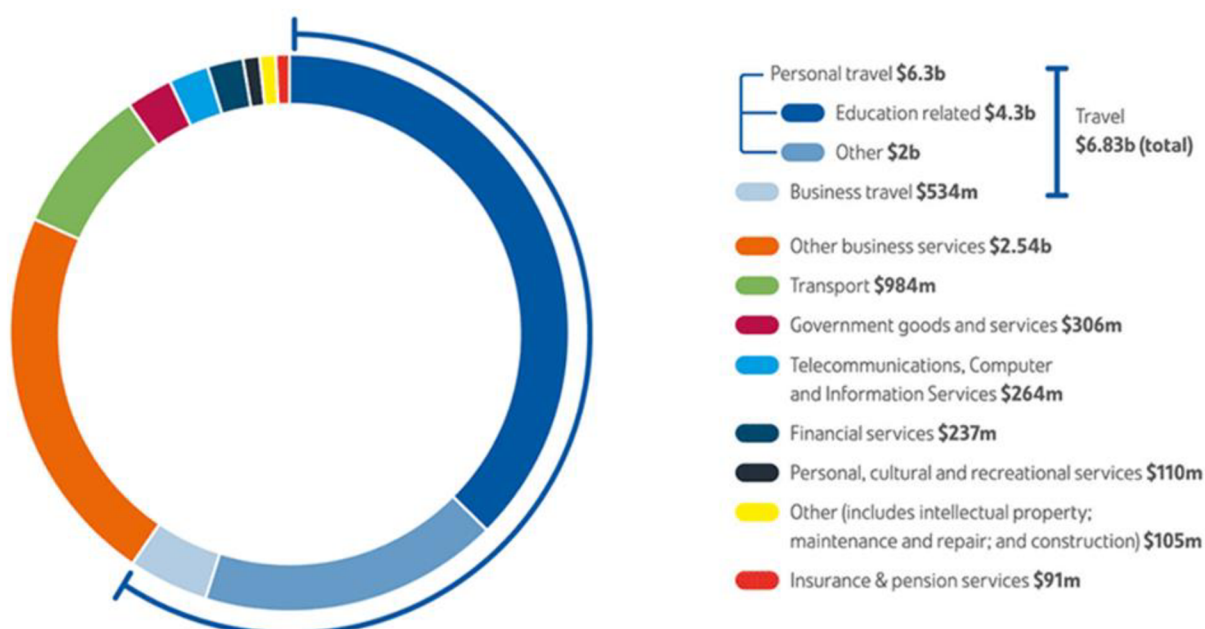
Graf 1: 10 největších vývozu zboží z Austrálie do ASEAN, 2018

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z AUSTRADE

Austrálie dlouhodobě profituje z příjmů, které získává díky cestování a služeb spojených s cestováním, ne jinak je tomu ale také v zemích ASEAN. Z níže uvedeného grafu je patrné, že cestování za vzděláním a obchodem, plus služby navázané na tento sektor tohoto odvětví tvoří více jak tři čtvrtiny služeb v ASEAN využívané Australany. Je zde patrný vliv vlád, které podporují spolupráci ve všech možných segmentech mezi Austrálií a ASEAN. Spolupráce je v největší míře zaměřená na obchod, vzdělání a propojení obou kultur.

Graf 2: 10 největších vývozu služeb z Austrálie do ASEAN, 2018

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z AUSTRADE

Rafinovaná a surová ropa jsou ještě společně s nákladními automobily suverénně největšími importy Austrálie ze zemí ASEAN. Jak již bylo zmíněno u exportu, zajímavostí a zvláštností je fakt, že největší vývozní artikl je zároveň největším dovozním artiklem, konkrétně se jedná o ropu v podobě rafinované a surové.

**Tabulka 5: Australský import zboží v letech 2017–2018–2019, v
milionech USD**

1	334 Refined petroleum	7,125,377	8,369,955	9,751,567
2	333 Crude petroleum	4,278,840	5,711,160	6,725,585
3	782 Goods vehicles	4,804,421	5,533,214	5,261,691
4	764 Telecom equipment & parts	1,799,913	2,123,386	2,331,462
5	781 Passenger motor vehicles	2,299,566	2,644,683	2,273,528
6	752 Computers	1,236,750	1,330,564	1,407,241
7	741 Heating & cooling equipment & parts	1,150,545	925,352	925,233
8	098 Edible products & preparations, nes	824,526	500,146	916,901
9	775 Household-type equipment, nes	810,418	788,996	899,076
10	761 Monitors, projectors & TVs	749,391	736,065	858,455
11	851 Footwear	589,051	570,530	721,834
12	821 Furniture, mattresses & cushions	694,078	651,513	690,551
13	037 Seafood, prepared or preserved	569,833	580,203	592,254
14	122 Tobacco, manufactured	123,019	252,654	446,296
15	893 Plastic articles, nes	451,268	465,025	445,557
16	625 Rubber tyres, treads & tubes	396,418	423,539	435,665
17	582 Plastic plates, sheets & film	338,938	350,641	385,645
18	642 Paper & paperboard, cut to size	298,075	303,176	348,885
19	784 Vehicle parts & accessories	408,795	331,152	348,794
20	897 Jewellery	365,237	369,785	343,094

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z AUSTRADE

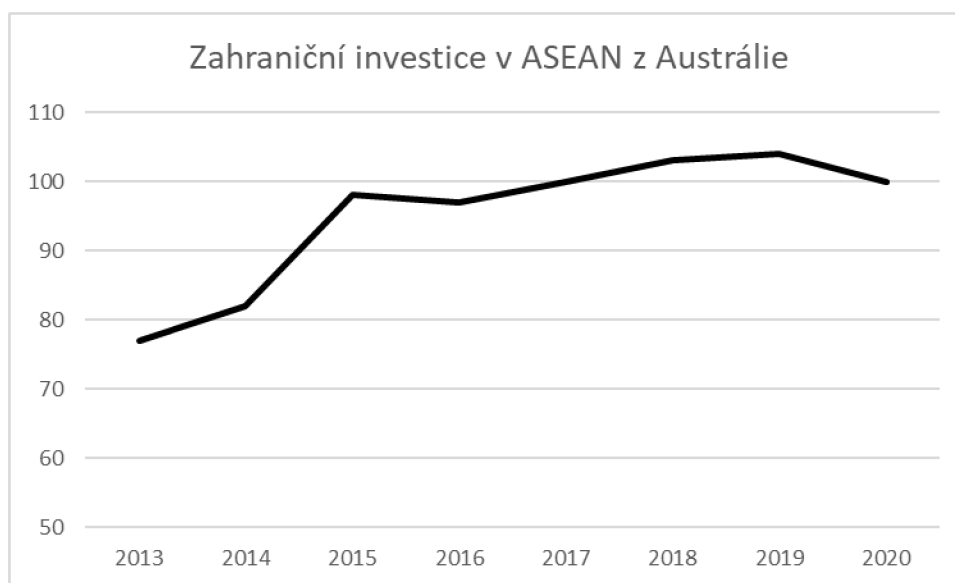
8.4 Zahraniční investice

Australská regionální dohoda o volném obchodu s ASEAN a dvoustranné dohody o volném obchodu s Malajsií, Singapurem a Thajskem poskytují pro obě zúčastněné strany větší jistotu. Při analýze zahraničních investic je patrné, že společenství ASEAN investuje v Austrálii přibližně o třetinu víc, než tomu je v opačném případě. Jedním z důvodů dozajista je, že země ASEAN jsou dynamicky rozvíjející se ekonomiky s obrovským potenciálem do budoucna. Státy ASEAN si velmi dobře uvědomují nízké riziko investic

mířícího do Austrálie a celkovou stabilitu země. Z pohledu australských investic je patrné, že Austrálie vidí v zemích ASEAN ekonomický potenciál, který v budoucnosti bude stoupat na významu.

V roce 2016 činily obousměrné investice mezi Austrálií a ASEAN 224,4 miliardy dolarů – což je více než obousměrné investice mezi Austrálií a Čínou.

Graf 3: Zahraniční investice v ASEAN z Austrálie, v mld. dolarů

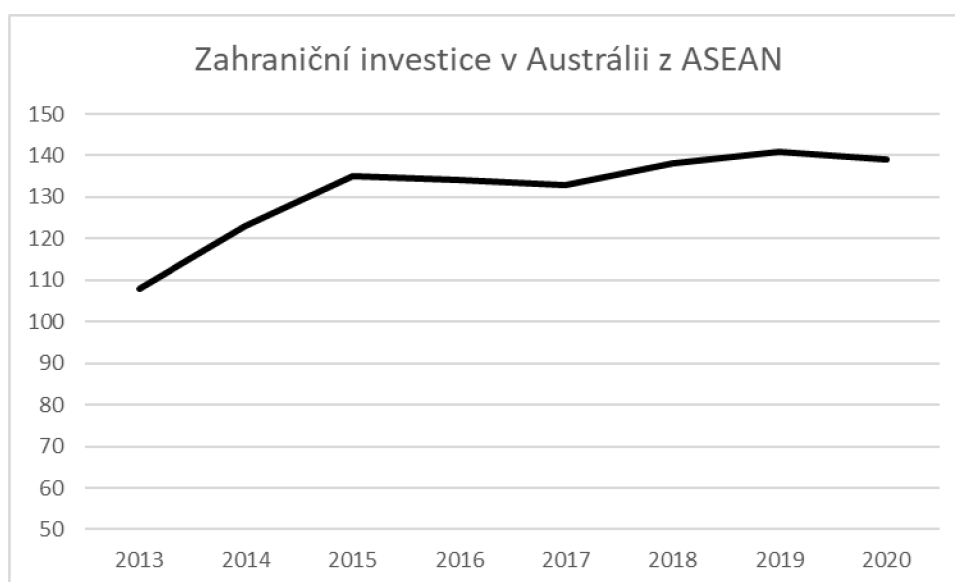
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z AUSTRADE

Austrálie přitahuje investice z celého světa jako magnet. Největší zastoupení zahraničních investorů je ze Severní Ameriky, Evropy a Asie. Během posledních deseti let rostly přímé zahraniční investice, zlom nastal během pandemie, kdy celková ekonomika neměla rostoucí trend. Mezi tři největší přímé zahraniční investory se řadí USA, Japonsko a VB, které mají podíly kolem 15 %. Ve stejném období, tedy 2010-2020 byly investiční aktivity ASEAN solidní, zejména pak investice ze Singapuru a Malajsie. Skupina ASEAN byla v tomto období čtvrtým největším přímých zahraničních investic v Austrálii.

Služby představují přibližně polovinu všech realizovaných přímých zahraničních investic. Přímé zahraniční investice do nemovitostí a do finančních služeb rostly až o 13 % mezi lety 2016 a 2020, jedná se o logický krok.⁵ Investice do nemovitostí a finančních služeb jsou fenoménem 21. století, v budoucnosti se předpokládá ještě vyšší růst důležitosti.

Přímé zahraniční investice mířící z ASEAN do Austrálie mají z poloviny průmyslový charakter. Země ASEAN nejvíce investují do těžby a dobývání, jedná se o výhodné a poměrně bezpečné investice.

Graf 4: Zahraniční investice v Austrálii z ASEAN, v mld. dolarů

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z AUSTRADE

⁵<https://www.austrade.gov.au/asean-now/why-asean-matters-to-australia/australia-asean-trade-investment-relationship/>

8.5 Teritoriální struktura obchodu Austrálie s ASEAN

Austrálie disponuje smlouvami FTA, které má podepsány se 13 státy a soustavně vyjednává o nových. Přesto v době celosvětové pandemie je nucena hledat nové zahraniční trhy a nová odbytiště pro svoje komodity. Na některé nové trhy se dokázala prosadit, jinde probíhají vleklá vyjednávání s nejasným výsledkem. V současnosti jsou největšími obchodními trhem především jihoasijské státy (ASEAN) společně s USA. Nejsilnějším obchodním partnerem je v současné době je stále Čína, která je nejrychleji rostoucí ekonomika na světě, avšak momentální vztahy mezi sebou mají k ideálu hodně daleko. V roce 2020 vypukla tzv. obchodní válka s Čínou, která uvalila na některé komodity australského exportu antidumpingová cla. I přes to Čína stále zůstává nejvýznamnějším obchodním partnerem Austrálie. Co se týká evropských zemí, nejsilnějším partnerem je Německo a tradičně Velká Británie.

Z uvedeného přehledu celkového australského exportu do jednotlivých členských zemí ASEAN je zřejmé, že jednoznačně nejvýznamnějším partnerem je Singapur (kterému Austrálie vyváží ročně mezi 10, 7 mil. USD –16. 8 mil. USD v letech 2015–2020), následovaným Malajsií, Vietnamem a Indonésií, jejichž podíl na australském exportu do zemi ASEAN je zhruba na poloviční úrovni ve srovnání se Singapurem.⁶

⁶ <https://www.dfat.gov.au/about-us/publications/trade-statistical-pivot-tables>

Tabulka 6: Australský vývoz zboží a služeb do ASEAN (v milionech USD)

ASEAN	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brunej	108	111	102	112	110	433
Kambodža	135	143	163	213	272	296
Indonésie	6989	7660	8635	8504	8050	7132
Laos	67	54	62	65	74	74
Malajsie	8206	7874	8579	10105	11699	8752
Myanmar	212	241	268	272	278	306
Filipíny	2360	2713	3152	3119	4023	3140
Singapur	11267	10709	11960	14708	16886	15492
Thajsko	5498	4688	5784	7822	5692	4743
Vietnam	4930	5196	6174	6735	7934	7968
Celkem ASEAN	39772	39390	44878	51656	55013	48337

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Department of Foreign Affairs and Trade-Australia

Údaje v uvedené tabulce převažující celkovou negativní obchodní bilanci Austrálie se zeměmi ASEAN, přestože se tento trend v posledních letech začal zpomalovat, a to i přes skutečnost, že si Austrálie udržuje aktivní obchodní bilanci s nejsilnějšími exportními zeměmi Singapurem, Vietnamem, Indonésií a Filipínami. Základ celkové australské negativní obchodní bilance v několika posledních letech tvoří především Thajsko (cca USD 10 000 mil), následovaná Malajsií (USD 1 800 mil), a za zmínku rozhodně stojí i Brunej, jehož aktivní obchodní bilance s Austrálií je cca USD 1 000 mil.

Tabulka 7: Australský dovoz zboží a služeb z ASEAN (v milionech USD)

ASEAN	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brunej	482	376	327	819	1 260	1 400
Kambodža	359	423	389	393	483	356
Indonésie	8 835	8 599	7 781	9 057	9 640	5 735
Laos	38	41	48	57	63	145
Malajsie	11 257	10 276	12 176	13 975	12 252	10 591
Myanmar	104	102	117	99	119	75
Filipíny	1 607	1 723	1 593	1 648	1 872	1 430
Singapur	14 741	12 364	13 373	17 273	16 362	11 016
Thajsko	15 805	16 878	17 213	17 914	17 385	14 855
Vietnam	5 543	5 641	6 679	7 859	7 573	6 659
Celkem ASEAN	58 771	56 424	59 695	69 093	67 009	52 268

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Department of Foreign Affairs and Trade-Australia

8.6 Komparativní výhody Austrálie

V krátkodobém horizontu se australská odolná ekonomika, která je založená na službách, přizpůsobuje změnám v globálním obchodu. Australští podnikatelé hledají nové trhy a sektory, aby podpořili její růst. Silné obchodní vztahy s hlavními světovými trhy pomohou Austrálii rozšířit svou globální přítomnost.

Dozajista největším přínosem Austrálie je její kvalifikovaná a kreativní pracovní síla. Australské univerzity a vysoké školy pro zásadně ovlivňují dovedností studentů. Australské univerzity produkují vynalézavé a podnikavé pracovníky. Austrálie se jako jedna z nejvíce multikulturních zemí na světě snaží využívat globální vazby, aby se mohla využívat nejlepší možná ekonomická spojení.

Austrálie vítá produktivní zahraniční investice, ať už od nadnárodních gigantů, ambiciózních startupů nebo výzkumných organizací. Austrálie dozajista je bezpečné a stabilní místo pro investice a podnikání. To, co je Austrálie schopna nabídnout, jsou chytrí lidé, solidní správa, silné globální vazby a životní styl, který je jedinečný na celém světě.

Každá země na světě se snaží co nejlépe využít vlastní komparativní výhody vůči ostatním zemím. Jedná se tedy o import a export zboží a služeb, respektive o cenu jejich výrobních nákladů. Pokud v Austrálii produkují určitý výrobek za menší náklady než konkurence, tedy v zahraničí, a poptávka po něm je stabilní, je tento výrobek vhodný pro obchodování na mezinárodním trhu. Zde jsou jednoznačně vidět kroky australského mezinárodního obchodu, který se snaží uzavírat smlouvy o volném obchodu a bezcelních zónách.

Země je obklopena oceánem, právě oceán výrazně determinuje klimatické podmínky v oblasti pobřeží. Díky těmto klimatickým podmínkám je země schopna produkovat tropické a subtropické plodiny. Klimatické podmínky společně s výraznou rozmanitostí australského území značně ovlivňují cestovní ruch v zemi, který je v Austrálii velmi významným hybatelem ekonomiky a pozitivně se podílí na tvorbě HDP tamní ekonomiky

Mezi nejvýznamnější komparativní výhody Austrálie samozřejmě patří geografické podmínky, kterými Austrálie disponuje. Jedná se jednoznačně o rozlohu země, která svojí velikostí tvoří surovinovou základnu, zde se nachází ohromné zásoby nerostných surovin.

Surovina s největší komparativní výhodou je dozajista železná ruda, která je také jejím největším exportním artiklem. Jak již bylo zmíněno, zásoby rudy se v Austrálii nachází

v takovém množství jako nikde jinde na světě, proto je také cena rudy velmi vysoko. Dalším produktem s komparativní výhodou je proslulé australské víno, které se dováží po celém světě. V současné době mají ale exportéři s vínem problémy kvůli obchodnímu sporu s Čínou, na jejich výrobky jsou uvalena vysoká antidumpingová cla. Australský export zaujal pevné stanovisko a již na konci roku 2019 začal podporovat australský vinařský export hledáním nových odbytišť pro svoje víno a další zboží. Tato nastalá skutečnost výrazně ovlivňuje rychlost a objem nově vyjednávaných smluv o volném obchodě, které zásadně podporují australský mezinárodní obchod.

Co se týká oblasti agrárního sektoru, nejvíce vyváženou komoditou produkovanou v zemědělství je hovězí maso s pšenicí. Některé teritoria mají pro chov a pro produkci rostlinné výroby vynikající klimatické a geografické podmínky, k dispozici mají rozlehlé pláne, tudíž nejsou téměř limitovány a mají perfektní podmínky pro extenzivní zemědělství, které jim výrazně pomáhá snižovat náklady na chov. Důležité je také zmínit, že se v žádném případě nejedná jenom o extenzifikaci zemědělství, australské zemědělství je naopak na velmi vysoké úrovni. Farmáři využívají moderní špičkové technologie, které dělají práci co nejvíce efektivní a snadnou.

Další významnou komparativní výhodou, která zásadně podporuje cestovní ruch země, je rozhodně i vyspělý moderní stát s rozdílnou mentalitou obyvatel, který láká do svého vnitrozemí více a více turistů. V současnosti se australský cestovní ruch pomalu začíná probouzet z téměř dvouletého lockdownu, kdy byl zákaz cestování na celý ostrov, dokonce i mezi vnitřními státy a teritorii. Austrálie se stala velmi populární destinací pro turisty z celého světa a rozhodně jim má co nabídnout. V zemi se nachází města s nejmodernější architekturou, krásná příroda a není náhodou, že kvalita života je v Austrálii jedna z nejvyšších na světě. Konají se zde světové sportovní události jako Formule 1, Australian Open a další, které do země vábí davy turistů.

Austrálie jako lídr v oblasti nových technologií. Australští podnikatelé a akademici kooperují velmi dobře. Jsou průkopníkem špičkových technologií v zemědělství, vzdělávání, finančních službách a zdravotnictví. Inovace zahrnují využití blockchainu ve financích, pohlcujících simulačních technologií ve vzdělávání, robotiky v lékařských postupech a internetu věcí v zemědělství. Austrálie je také uznávána jako světová jednička ve výzkumu kvantové výpočetní techniky na bázi křemíku.

Na rozdíl od zemí ASEAN v Austrálii není dostatek pracovní síly a Austrálie musí reagovat na tuto skutečnost například sezónními pracovníky, také ze zemí ASEAN, kteří se sem vydávají z celého světa. Co se týká kvalifikace pracovní síly, situace je zde opět zcela obrácená oproti zemím ASEAN. Kvalifikace australských pracovníků je jedna z nejvyšších na světě, tato skutečnost je zapříčiněna zejména kvalitním a propracovaným školským systémem, o kterém je možné říci to samé. Mezi další komparativní výhody jednoznačně patří ekonomická síla a vyspělost obyvatel, nízká míra korupce, dostatek domácího kapitálu a právní jistota.

8.7 Komparativní výhody ASEAN

Založení a rozvoj ASEAN jakožto regionálního společenství přineslo užitek všem členským zemím. Z pohledu ekonomické spolupráce zóna volného obchodu, společně se smlouvami o volném obchodu, pomáhá a výrazně reguluje cla, které byly uvaleny na zboží a služby. Díky tomu je v celém regionu snadnější pohyb a celkový tok zboží a služeb. Podniky členských států tak mají snadnější a lehčí přístup na sousední trhy. Tato skutečnost se odráží v ceně zboží, které se stává lacinějším a kvůli tomu jsou mezi státy generovány vyšší dovozy a vývozy zboží a služeb. Z pohledu investic jde o komplexní investiční oblast, kdy je podporován volný tok kapitálu v celém regionu.

Zásadní komparativní výhodou jsou smlouvy o volném obchodě (FTA), které podporují mezinárodní obchod s Austrálií, Novým Zélandem a dalšími státy. Zrušení dovozních cel a dalších překážek spojených s mezinárodním obchodem výrazně podporuje obchod se zahraničními partnery. Zahraniční obchod mezi ASEAN a Austrálií vykazoval v posledních 20 letech rostoucí tendenci, která byla mírně zpomalena pandemií Covidu-19.

Rostoucí politický a především ekonomický význam hraje dozajista důležitou roli, v jihovýchodní Asii má ASEAN roli dirigenta, který má obrovský potenciál do budoucna. Otázky a problémy. ASEAN a jeho potenciál přes 600 milionů obyvatel budí ekonomický respekt a velké ekonomické příležitosti.

Komparativní výhodou ASEAN bezesporu je levná pracovní síla ve srovnání s globálními ekonomickými giganty, například Austrálií. Díky levné pracovní síle mohou země sdružení jihovýchodní Asie být vysoce konkurenceschopné. Další podmínkou je kvalita jejich produkce, která i přes nízké ohodnocení práce má svoji kvalitu. Tyto výše

uvedené důvody zvyšují zainteresovanost zahraničních investorů v této oblasti. V současnosti proto evropské a americké výrobní společnosti přesouvají vlastní výroby do těchto států, kterým se zde výroba ekonomicky rentuje, i přes realitu velikých dopravních nákladů.

Segment s postupně rostoucí komparativní výhodou je rozhodně vzdělání. Vzdělanost v zemích ASEAN doposud nedosahuje takové úrovně jako v Austrálii, nicméně pokud bereme v úvahu komparaci ostatních států jihovýchodní Asie, ASEAN má v oblasti vzdělanosti proti nim jednoznačně vyšší úroveň vzdělanosti. Příkladem mohou být mezinárodní studentské výměnné programy s Austrálií, kde proudí studenti oběma směry. Studenti ASEAN tvoří dlouhodobě nejpočetnější zahraniční skupinou studentů v Austrálii.

8.8 Dohody o volném obchodě (FTA)

Austrálie se stala členem WTO v roce 1995 a členem GATT v roce 1948.

Austrálie je velmi otevřená ekonomika, která je velmi integrována do globálního obchodu. Preferenční přístup na trhy v celé Asii (Severní i Jižní Americe je pro australské vývozce zajištěn sítí dohod o volném obchodě. Dohody o volném obchodě zásadně podněcují konkurenceschopnost. Cílem těchto dohod je, a ve skutečnosti jsou již naplňovány, diverzifikace trhu a vybudování odolně obchodní sítě.

Dohoda o volném obchodu (FTA) je mezinárodní smlouva mezi ekonomikami Austrálie a ASEAN. Austrálie vyjednává dohody o volném obchodu ve prospěch australských vývozců, dovozců, výrobců a investorů tím, že snižuje a odstraňuje určité překážky mezinárodního obchodu a investic. Překážkami je myšleno například rušení dovozních cel nebo antidumpingových.

V roce 2020 se Austrálie připojila k největší dohodě o volném obchodu na světě, jedná se o Regionální komplexní hospodářské partnerství (RCEP). RCEP zahrnuje 2,3 miliardy lidí a 30 % celosvětového HDP.

Kvalitní vztahy a úzká integrace s dynamickými ekonomikami Asie prospívá australské ekonomice. Tři čtvrtiny celkového vývozu Austrálie směřují do Asie, přičemž ASEAN tvoří významný podíl na trhu představující 11 %.

Austrálie podepsala smlouvy o vzájemné spolupráci a obchodu se zeměmi, jejichž import a export úzce souvisí s Austrálií, jedná se především o celní zóny a pravidla vzájemného volného obchodu. Austrálie důrazně podporuje multilaterální obchodní systém založený na pravidlech, jejichž základem je WTO. Austrálie i nadále bude pracovat v rámci tohoto systému, aby se postavili za práva australských exportérů a importérů.

FTA (Free Trade Agreements) obsahují praktické rady a nástroje, které australským podnikům pomáhají využívat výhod australských dohod volného obchodu. Dohody o volném obchodu pomáhají poskytovat australským podnikům nové příležitosti.

Austrálie má k roku 2022 15 dohod o volném obchodu s 26 zeměmi. Austrálie jedná o nových dvoustranných dohodách o volném obchodu a též je členem dohody CPTPP (Komplexní a progresivní dohoda o trans-tichomořském partnerství, známá také jako TPP11).

Austrálie požádala v roce 2021 Světovou obchodní organizaci (WTO), aby zřídila panel pro urovnávání sporů s cílem vyřešit antidumpingová a vyrovnávací cla uvalená na některé australské komodity Čínou. Australské dohody o volném obchodě:

- USA
- Chile
- Korejskou republikou
- Japonskem
- Novým Zélandem
- Čínou
- Hong Kongem
- Peru
- ASEAN

Tabulka 8: Australské mnohostranné dohody o volném obchodu s ASEAN

Australské mnohostranné dohody o volném obchodu s ASEAN			
	Dohoda o volném obchodu	Komplexní a progresivní dohoda o trans-tichomořském partnerství	Regionální komplexní hospodářské partnerství
Indonésie	•		
Brunej	•		•
Singapur	•	•	•
Malajsie	•		
Thajsko	•		•
Filipíny	•		
Vietnam	•	•	•
Kambodža	•		•
Laos	•		•
Myanmar	•		

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z AUSTRADE

8.9 Ekonomicko-politická situace v regionu

Vztahy mezi Austrálií a ASEAN se vyvíjejí již několik desítek let, lze konstatovat, že jsou zdravé a v dobré kondici. Sydney hostilo summit ASEAN-Austrálie v roce 2018. V následujícím roce se zase australský premiér Scott Morrison zúčastnil summitu ASEAN v Singapuru. Obchod, bezpečnost a infrastruktura jsou hlavními a přirozenými body spolupráce, další významnou oblastí doajista je také vzdělání mládeže. Programy meziregionálních vzdělávacích výměn nemohou být nijak podceňovány a slouží k poskytování a vytváření základů vztahů s mládeží Austrálie-ASEAN.

Vzdělání je jednoznačně základním kamenem vazeb mezi těmito národy a již zde začíná spojení, které se v budoucnu přesouvá pouze do jiného sektoru, sektoru obchodního

a politického. Počet studentů v posledních několika letech rostl exponenciálním tempem. Jednu šestinu všech zahraničních studentů představují studenti z jihovýchodní Asie, v roce 2017 byl jejich počet přes vyšší než 100 000 studentů. Volba australských univerzit je pro zahraniční studenty je opodstatněna několika aspekty. Mezi hlavní aspekty při výběru australských univerzit patří celosvětově uznávané a vysoce hodnocené univerzity, dále geografická vzdálenost, respektive relativně dostupná lokalita. Zájem o studium v zemích ASEAN roste rovněž mezi australskými studenty.

Tabulka 9: Počet zahraničních studentů v Austrálii v roce 2019

Země původu	Počet zahraničních studentů - 2019
Čína	212 264
Indie	115 607
Nepál	53 723
Brazílie	27 366
Vietnam	26 050
Malajsie	24 361
Korejská republika	21 175
Kolumbie	20 718
Indonésie	18 091
Thajsko	17 498
Ostatní	221 301
Celkem	758 154

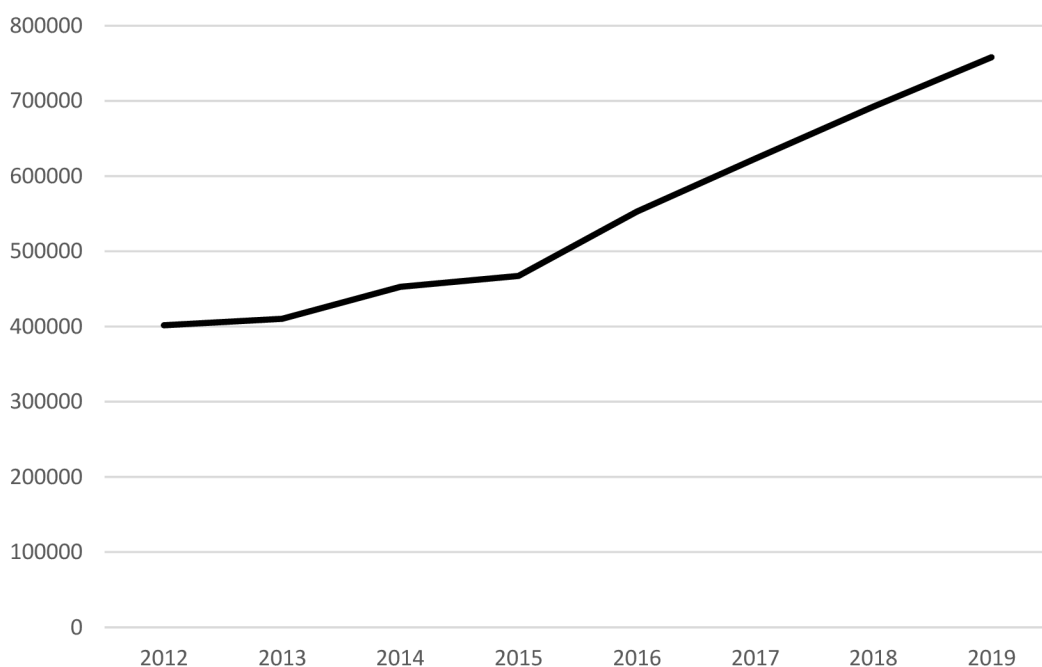
Zdroj: Vlastní zpracování grafu na základě dat z Department of Foreign Affairs and Trade-Australia

Australské vzdělávací systémy a univerzity mají ve světě známé a zvučné jméno, ne jinak tomu je ve státech jihovýchodních Asie. Vzdělávací výměnné programy mezi Austrálií a ASEAN jsou v současné době na vysoké úrovni a nabízejí studentům zajímavé příležitosti a podmínky při jejich studijně-zahraněních pobytech. Není tedy žádným překvapením, že počty zahraničních studentů v Austrálii rostou opravdu vysokým tempem. Z grafu můžeme pozorovat rostoucí trend, který se mezi lety 2012 až 2019 téměř

zdvojnásobil. V roce 2020 bylo vše pozastaveno, nic ale nenasvědčuje tomu, že by měl přijít do budoucna propad v počtu zahraničních studentů, prognózy jsou spíše opačného charakteru.

Australští studenti v rámci výměnných programů také míří často do členských zemí ASEAN, studium v těchto zemích je silně podporováno australskou vládou s ohledem na budování vztahů k tomuto asijskému regionu a lidem. Australané se snaží již od studentských let budovat dobré mezilidské vztahy s lidmi žijícími v tomto regionu, které by měly posloužit k budoucím potencionálním obchodním vztahům.

Graf 5: Vývoj zahraničních studentů v Austrálii

Zdroj: Vlastní zpracování grafu na základě dat z Department of Foreign Affairs and Trade-Australia⁷

⁷ <https://aasyp.org/2019/06/13/learning-beyond-borders-educational-exchanges-in-asean-australia-relations/>

9 Závěr

První část diplomové práce je zaměřena na popis a charakteristiku cíle a metodiky práce. Cíl práce si vytyčil analýzu mezinárodního obchodu mezi Austrálií a ASEAN za určité časové období včetně analýzy komoditní strukturu mezi těmito subjekty. Metodika vychází z využívání deskriptivních a komparativních metod zkoumání, vyhodnocování a zkoumání statistických údajů.

Dalším bodem této první části je seznámení se s vývojem vědeckých teorií a modelů mezinárodního obchodu a následně s objasněním významu mezinárodního obchodu ekonomice země, včetně jeho efektivnosti, proporcionality, funkcí, rizik, a komparativních výhod. Práce si všímá i mezinárodní přepravy a souvisejících dodacích podmínek INCOTERMS v jednotlivých typech dopravy.

Závěr první části práce je věnován charakteristice světové ekonomiky a nadnárodním organizacím mezinárodního obchodu.

Druhá, praktická část práce přichází s úkolem analyzovat vývoj vztahů Austrálie s e společenstvím ASEAN a jejich cílů se zdůrazněním významu tohoto australského obchodního partnera na základě integrovaných společenských i ekonomických pravidel.

Práce se zaměřuje a analyzuje právě toto společenství, které hraje významnou roli jako jednoho ze čtyř největších australských obchodních partnerů představující kolem 15 % celkového obchodu Austrálie a rovněž se zaměřuje na podrobný rozbor strategického partnerství mezi ASEAN a Austrálií zakotveného v tzv. Akčním plánu vzájemné politicko-ekonomické spolupráce v jednotlivých oblastech.

Následně práce analyzuje vývoj mezinárodního obchodu mezi Austrálií a společenstvím ASEAN s podrobným uvedením statistickým údajů vzájemného obchodu zboží, služeb a investic s podrobným rozbohem této problematiky zaměřené na exportní i importní data.

Analytickým rozbohem bylo zjištěno, že mezinárodní obchod mezi Austrálií a ASEAN vykazuje za sledované období 2015-2020 zlepšující se vývojovou tendenci při vzájemném růstu bilance mezinárodního obchodu bez zásadního ovlivnění pandemií COVID-19, případně pouze se zanedbatelnými dopady.

Ovšem zároveň došlo ke zjištění, že australský obousměrný obchod se zbožím a službami společně s investicemi rostl ve sledovaných období silným, ale mírnějším

tempem ve srovnání s přechozími lety. Obousměrný obchod těchto zemí zaznamenal v roce 2019 nový rekord, který již nebylo možné atakovat v roce 2020 ze známých důvodů s ohledem na pandemii Covidu-19.

Dominantní postavení mezinárodního obchodu Austrálie je tvořeno celým asijským kontinentem. Výrazný podíl na této obchodní výměně tvoří právě společenství ASEAN, které se podílí na celkovém zahraničním obchodě Austrálie v intervalu od 14 do 15 %. Docházíme k závěru, že země ASEAN již dokonce mají větší podíl na oboustranném obchodu s Austrálií, než jak tomu v současnosti je mezi Japonskem a Austrálií. A předpokládá se, že se tento potenciál podle ekonomických odhadů bude v budoucích letech ještě zvyšovat.

Z teritoriálního hlediska lze konstatovat, že největšími dovozními partnery, s nimiž má Austrálie zápornou obchodní bilanci v rámci ASEAN, jsou tradičně Thajsko a Malajsie a rovněž je třeba vyzdvihnout pozici menšího sultanátu Brunej, jehož export ropy je pro Austrálii významný.

V opačném směru aktivní obchodní bilance je patrné, že australská exportní aktivita je stále více směřující především do Singapuru, následně do Malajsie, Indonésie, Vietnamu a Filipín.

Z hlediska komoditní struktury zahraničního obchodu Austrálie se společenstvím ASEAN nedošlo za sledované období k výraznějším změnám, zejména komoditní struktura dovozu zůstává téměř konstantní v podobě importu ropy, automobilů, zařízení pro telekomunikaci a IT, strojů a vzduchotechniky.

Co se týká komoditní struktury vývozu, zde došlo pouze k podstatnému nárůstu železné rudy, fosilních paliv, pšenice, ale i např. zlata.

Přímé investice do Austrálie ze společenství ASEAN jsou dlouhodobě velmi stabilní a řadí se na významné čtvrté místo celkového objemu a pochází nejvíce ze Singapuru a Malajsie. Podobně lze konstatovat, že i opačný trend investic směřujících z Austrálie do zemí ASEAN je stabilní. Nejvíce australských investic směřujících do společenství ASEAN jde do Singapuru, jejichž celkový objem vzrostl o 4 % během posledních pěti let a řadí se mezi dvacet nejdůležitějších z pohledu australských investičních partnerů celosvětově.

Závěrem lze konstatovat, že význam ekonomicko-politické spolupráce společenství ASEAN s Austrálií hraje v současné době důležitou roli v rámci mezinárodního obchodu jihovýchodní Asie, které je nedílnou a velmi významnou součástí globální stability a ekonomické udržitelnosti. Pro australský export a import představuje ASEAN strategického obchodního partnera, jehož význam bude v budoucnosti znamenat ještě zásadnější roli jak pro ekonomiky obou partnerů, tak i z pohledu regionálního vývoje mezinárodního obchodu jihovýchodní Asie, ale i z pohledu celosvětového. Společenství ASEAN se podílí na celosvětovém HDP 3,7 % (3,2 bilionu USD), který vytváří 8,5 % celosvětové populace, z toho lidé ve věku od 15 do 29 tvoří 161 milionů obyvatel.

Zásadní roli ve společném obchodě představují a v budoucnu budou jednoznačně určovat i nadále smlouvy o volném obchodu a úmluvy o všeobecném regionálním ekonomickém partnerství. Cílem těchto smluv a úmluv je odstranění politicko-ekonomických a sociálních bariér (např. bezcelní zóny), díky kterým dochází k nárůstu vzájemné obchodní bilance.

10 Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace:

CIVÍN, Lubomír. *TECHNIKA ZAHRNANIČNĚ-OBCHODNÍCH TRANSAKČÍ*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2021. ISBN 978-80-213-3089-4.

CIVÍN, Lubomír. *TEORIE, POLITIKA A PRAXE MEZINÁRODNÍHO OBCHODU*. Česká zemědělská univerzita v Praze, 2020. ISBN 978-80-213-3062-7.

ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, PLCHOVÁ, Božena. *Zahraniční obchod*. 2007. ISBN 978-80-7265-160-4

KALÍNSKÁ, E. a kol. *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. Vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 232 s. ISBN 978-80-247-3396-8.

KUBIŠTA, Václav. *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 9788073801915.

KUČERA, Z. *Úvod do práva mezinárodního obchodu*. 1. Vydání. Dobrá Voda u Pelhřimova: Čeněk, 2003. 302 s. ISBN 80-86473-32-5.

MACHKOVÁ, Hana. *Mezinárodní obchod a marketing: praktická výkladová encyklopedie*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0364-5.

SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2708-0.

Elektronické zdroje

ASEAN NOW INSIGHTS FOR AUSTRALIAN BUSINESS: Austrade-Government-Australia [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.austrade.gov.au/asean-now/ASEAN-NOW-Report-2017>.

ASEAN-Australia relations: Australian Government-Department of the Prime Minister and Cabinet [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://aseanaustralia.pmc.gov.au/asean-australia/relations.html>

ASEAN–Australia Relations: The Suitable Status Quo: Lowyinstitute [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.lowyinstitute.org/publications/asean-australia-relations-suitable-status-quo>

Composition of Trade Australia 2018-19: Australian government-Department of foreign affairs and trade [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/cot-2018-19.pdf>

Fact sheets for countries, economies and regions: Australian Government-Department of foreign affairs and trade [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.dfat.gov.au/trade/resources/trade-and-economic-fact-sheets-for-countries-economies-and-regions#s>

Learning beyond borders: Educational exchanges in ASEAN-Australia relations: ASEAN-Australia Strategic Youth Partnership [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://aasyp.org/2019/06/13/learning-beyond-borders-educational-exchanges-in-asean-australia-relations/>

Statistics: Australian Bureau of Statistics [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.abs.gov.au/statistics>

Trade & investment data, information & publications: Australian Government-Department of foreign affairs and trade [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.dfat.gov.au/trade/resources/trade-and-investment-data-information-and-publications>

Trade and investment at a glance: Australian government-Department of foreign affairs and trade [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.dfat.gov.au/about-us/publications/trade-investment/trade-at-a-glance/Pages/trade-at-a-glance>.

Why ASEAN matters: our mutual cooperation: Australian Government-Department of foreign affairs and trade [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.dfat.gov.au/international-relations/regional-architecture/asean/Pages/why-asean-matters-our-mutual-cooperation>

Why Australia Benchmark Report 2021: Why Australia-Benchmark Report-Austrade [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.austrade.gov.au/benchmark-report/home>